

Nr. 64 (233), serie nouă, AUGUST 2026

U.R.
SUB EGIDA UNIUNII
SCHITTOILOR DIN ROMANIA

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, C

5 PLOIEȘTI

revistă de cultură

1726-2026
TREI SECOLE DE
CĂLĂTORII ALE LUI GULLIVER

atitudini

revista de cultura

Publicație editată de Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori:
Ion Bogdan Lefter
Diana Rînciog
Lucian Sabados
Dorin Stănescu
Haimanale Literare
(Vlad Mușat & Marian Neguțu)

Social media:
Cristina Nicolescu

Corectură:
Constanța-Ileana Gulea

Layout&DTP:
Flory Loredana Andrei

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244.578.148

Site: www.casadecultura.ro

Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti

Email: atitudini@casadecultura.ro

Tipar: SC 2M Digital SRL

ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Coperta I reproduce un portret al lui Jonathan Swift realizat de Charles Jervas, 1718, pe când autorul *Călătoriilor lui Gulliver* era decan al Catedralei Sf. Patrick din Dublin. Reproducere după National Portrait Gallery (npg.org.uk)

SCANEAZĂ
CODUL QR

ROMANIA
I. L. CARAGIALE

ARGUMENT

Dan GULEA

*Un pamflet clasic
Swift în traducerea lui Caragiale*

GULIVER 300

Ioana Roxana CONSTANTIN

Cu gândul la Călătoriile lui Gulliver

LUCIAN SABADOS — 70

Schiță teatrală

TEATRU

Lucian SABADOS

*Înainte și după Furtuna. Reflecții
despre trecutul recent al
teatrului „Toma Caragiu” (11)*

POEZIE

Daniel PIȘCU

*O istorie în versuri a literaturii
române (IX)*

Maria IVANOV: „... indiferent de
formele pe care le va lua poezia
mea în viitor...”

ANCHETĂ

Marian NEGUȚU

Prietenie și literatură

REPERE FRANCOFONE

Diana RÎNCIOG

*Connaissions la France – À
travers ses personnalités – un
proiect pedagogic de excelență*

CRONICAR 21

Marian DRAGOMIR

*Cronica drept exercițiu al
memoriei*

PRAHOGRAFII

Alexandru-Ionuț CRUCERU

*Un boieras de odinioară:
medelnicul Mărzea din Văleni*

Alexandru H. POPA

*George (Geo) Bogza – Ionel
Femic. O prietenie mai puțin
cunoscută*

Dorin STĂNESCU

*C.I.A. Nottara (1872-1923) – un
scriitor uitat la granița dintre
secole*

TOMA CARAGIU — 101

Ion Bogdan LEFTER

*Toma Caragiu în Actorul și
sălbatici*

Pag.
1-2

Pag.
3-4

Pag.
5-6

Pag.
7-10

Pag.
11

Pag.
12-13

Pag.
14-15

Pag.
16-17

Pag.
18-19

Pag.
20-21

Pag.
22-24

Pag.
25-26

Pag.
27-28

Un pamflet clasic

Swift în traducerea lui Caragiale

Dan GULEA

Titlul dat de Caragiale pamfletului *A Modest Proposal for Preventing the Children of Poor People from Being a Burthen to Their Parents or Country, and for Making Them Beneficial to the Publick*, cunoscut sub numele de *A Modest Proposal* și

tradus după intermediar francez, a apărut în revista condusă de marele scriitor român, *Epoca literară* (I, nr. 7, 27 mai 1896, p. 3, nesemnat); atribuit lui Caragiale în edițiile realizate sub egida

Academiei Române de cercetătorii Constantin Hârlav, Stancu Ilin, Nicolae Bârna, *Opere*, vol. III (2001), pp. 584-587, precum și în *Opere*, vol. IV (2011), pp. 590-592. Textul este în curs de apariție în ediția de *Traduceri* de I.L. Caragiale, Editura Cartea Românească, 2026, pp. 572-575, îngrijită de autorul acestui „Argument”.

Precum în cazul altor traduceri ale lui Caragiale, și acest text este o versiune prescurtată a originalului, la aproximativ o treime; este precedat de un scurt text introductiv al traducătorului, cu rol explicativ. În anul *Călătoriilor lui Gulliver*, de la apariția cărora se împlinesc trei secole bătute pe muchie, am considerat oportun republicarea acestei critici a societății, dublate de perspectiva de asemenea critică a scriitorului român, care nu a ales

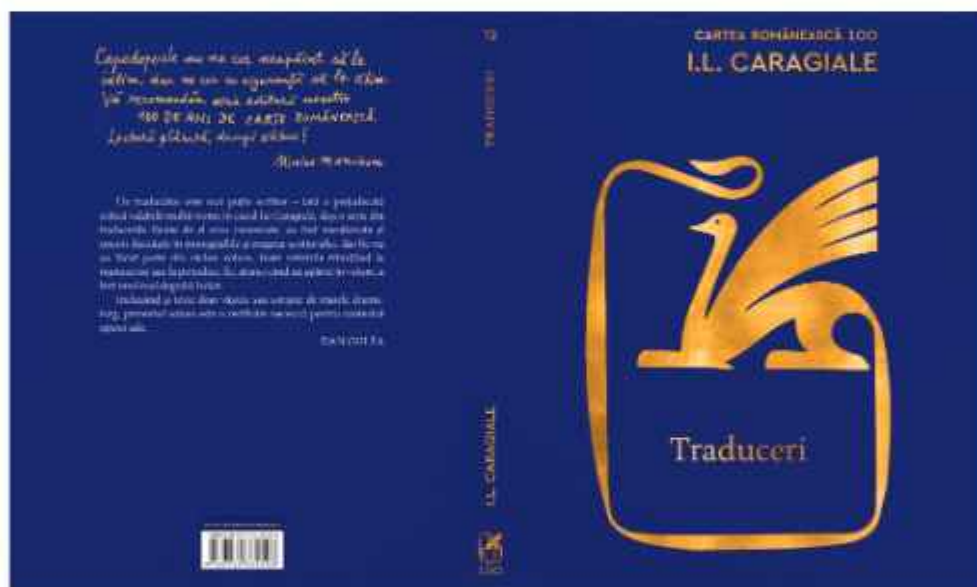
întâmplător tocmai acest text pentru a-l prezenta publicului autohton.

În 1729, Irlanda era bântuită de o îngrozitoare foamete, care aruncase populațiunea săracă în cea din urmă neagră mizerie. Adânc afectat de această calamitate și indignat de nepăsarea crudă a claselor bogate, celebrul Jonathan Swift, autorul lui *Gulliver*,

scrise următorul pamflet amar, care făcu la vremea lui mare senzație și care, pe drept, e considerat în literatura europeană ca un cap-d-operă de acest gen.

E o priveliște

tristă pentru cei ce se plimbă prin această mare capitală a Irlandei, sau călătoresc pe la țară, să vază stradele, drumurile și porțile colibelor acoperite de cerșetori, urmați de trei, patru sau șase copii, toți în zdrențe și supărând pe fiecare călător ca să le dea milă... toate partidele sunt de părere, cred, că acest număr prodigios de copii este, astăzi, în starea de plâns a acestui regat, o povară prea mare; de aceea acel ce ar putea descoperi un mijloc onorabil, lesnicios, puțin costisitor, de a transforma acești copii în membri folositori societății ar aduce publicului un serviciu așa de mare, încât ar merita o statuie ca mântuitor al națiunii. Voi propune așadar, cu toată umilința, părerea mea, care sper că nu va întâmpina nici o obiecțiune.

Un american, pe care l-am cunoscut în Londra, bărbat foarte capabil, m-a asigurat că un copil sănătos, bine hrănit, este la vârsta de un an o hrană foarte delicioasă, substanțială și sănătoasă, fript sau fiert, cu stufat sau la coptor, și nu mă îndoiesc că poate folosi tot așa de bine prăjit sau iahnie.

De aceea, rog umilit publicul să se gândească că, din acești o sută douăzeci de mii de copii, douăzeci de mii s-ar putea păstra pentru reproducerea speței, dintre cari un sfert să fie barbați; iar ceilalți o sută de mii ar putea, la vârsta de un an, să fie vânduți persoanelor de calitate și avute din tot regatul, muma fiind înștiințată să-i lase să sugă bine în luna din urmă, spre a-i face grași și cărnoși pentru mesele bune. Dintr-un copil s-ar face două feluri de bucate la un ospăț de amici; când familia cineză singură, partea dinainte sau dinapoi ar face un fel de bucate foarte cum se cuvine.

Am făcut socoteala că, în medie, un copil, atârând 12 livre la naștere, poate, după un an, de va fi bine hrănit, să ajungă până la 28 livre.

Am mai făcut socoteală că cheltuielile de hrană pentru un copil de cerșetor (și în acest număr pun pe toți țărani, pe toți muncitorii cu ziua și patru din cinci părți dintre arendășei) sunt de doi lei și jumătate pe an, socotind și zdrențele de pe el, și crez că nici un gentleman nu se va plânde dând zece-doisprezece lei pentru corpul unui copil gras, din care va face cel puțin patru feluri de bucate de carne minunată.

Cei care sunt mai economi – și mărturisesc că timpurile ne cer să fim economi – vor putea să jupoaie un copil, și din pielea lui, argăsită cum se cade, să facă mănuși admirabile pentru dame și cizme de vară pentru gentlemanii eleganți.

Cât despre orașul nostru Dublin, s-ar putea înființa într-însul măcelării în locurile cele mai potrivite; de măcelari putem fi siguri că nu ne vor lipsi...

Crez că foloasele acestui proiect sunt numeroase, vădite și de cea mai mare însemnătate:

I) prin aceasta vom micșora numărul catolicilor, de cari suntem cutropiți în fiecare an, pentru că ei sunt producătorii principali ai națiunii;

II) fiindcă întreținerea a o sută de mii de copii nu

poate fi evaluată la mai puțin de peste doisprezece lei pe an, avuția națiunii ar crește pe an cu un milion două sute și ceva de mii de lei, afară de profitul unui nou fel de bucate introdus la mesele tuturilor gentlemanilor avuți, cari au oarecare delicatețe în gust; – și banii ar circula între noi, deoarece acest product este al pământului și al manufacturilor noastre;

III) aceasta ar încuraja foarte mult căsătoriile, pe cari toate națiunile înțelepte le-au încurajat prin recompense sau le-au garantat prin legi și pedepse; aceasta ar mări grija și dragostea mumelor pentru copii, când ele vor fi sigure de un stabiliment pentru sărmanii lor prunci, înființat oarecum chiar de public.

Am putea enumera alte multe foloase, cum, de exemplu, sporul cu câteva mii de bucați pentru exportarea noastră de carne de vacă în butoaie; expediarea unei cantități mai mari de carne de porc și perfecționarea șuncăriei bune; dar le las la o parte pe toate astea și multe altele, ca să fiu mai scurt.

Câteva persoane descurajate se mai ocupă de marele număr al săracilor, cari sunt bătrâni, bolnavi sau schilozi, și m-au invitat să aflu un mijloc de a scăpa națiunea de o sarcină așa de supărătoare; dar de partea aceasta nu duc nici o grije, fiindcă se știe foarte bine că pe fiecă zi ei mor și putrezesc de frig, de foame, de murdărie și de viermi, pe atât de iute pe cât un om cuminte și-o poate nchipui. Iar cât despre muncitorii cu ziua, cari sunt tineri, starea lor ne dă niște speranțe analoage: ei nu pot găsi de lucru, și prin urmare se topesc din lipsă de hrană, astfel că, dacă în unele ocazii, îi tocmește cineva să lucreze, n-au destulă putere ca să-și sfârșească lucrul. Cu acest chip, țara și ei înșiși scapă, din fericire, de toate relele ce-i așteaptă.

Declar în curăția inimii mele că nu am cel mai mic interes personal pentru îndeplinirea acestei salutare opere, fiindcă n-am alt motiv decât binele țării mele. N-am nici un copil de la care aș trage nădejde să pot câștiga un ban, căci copilul meu cel mai mic e trecut de nouă ani și nevastă-mea a încetat de câțva timp a mai rămânea însărcinată.

CU GÂNDUL LA CĂLĂTORIILE LUI GULLIVER

Ioana Roxana CONSTANTIN

Volens nolens, trei sute de ani vor implini în octombrie anul acesta *Călătoriile lui Gulliver*, și tot atât de mulți ani vor fi trecut de când generațiile de cititori s-au delectat, impresionat, minunat și străduit să pătrundă înțelesurile și ascunzișurile acestei cărți scrisă cu măiestrie și talent de Jonathan Swift. Ea rămâne în continuare o provocare la înțelegerea unei gândiri filosofice, la descifrarea unor adevăruri, mentalități și comportamente sociale și politice care au intrat sub lupa analitică rațională a unor determinați filosofi, scriitori și poeți satirici, reprezentanți ai unei lungi și prolife epoci didactice, Iluminismul sau Epoca Rațiunii, manifestată de-a lungul secolului al XVIII-lea și preocupată să înlocuiască închistatele credințe ortodoxe cu cercetarea rațională, științifică. Scrierile deveneau clare și directe, iar satira și parodia arme tăioase împotriva comportamentelor imorale sau inadecvate. Jonathan Swift, Alexander Pope și Daniel Defoe le-au utilizat cu talent și succes în operele lor.

Copii fiind, eram împinși de școală sau de părinți să citim exact această celebră carte „pentru copii”, *Călătoriile lui Gulliver*. Despre această alegorie nu înțelegeam noi prea mult, decât că era o poveste, cam lungă pentru vârsta copilăriei, încărcată de descrieri interminabile din care dialogul practic lipsește, cu un erou care trecea prin tot felul de încercări în aventurile lui, cu întâmplări atât de neobișnuite al căror martor era, cum interacționau ei și se minunau unii de alții, adică eroul și locuitorii țărâmului descris, pentru că, în mod clar, erau atât de diferiți, unii mult prea mici, alții mult prea mari, unii mult prea în zbor, unii nici măcar oameni și toți laolaltă cu situațiile aferente. Eu am primit cartea la vârsta de zece ani! (scrie clar pe prima pagina anul în care mi-a fost dăruită). Evident, eram hotărâtă să citesc povestea de aventuri. Nu am trecut de primele două cărți/călătorii, volumul descriind patru. Sincer, nu pot să mă judec prea aspru. Cartea nu a fost scrisă pentru copii.

Ea era destinată oamenilor cu judecată matură pentru că este o satiră și ea trebuie înțeleasă ca atare. Recitind-o la vârsta potrivită (eram studentă), am înțeles de ce *Călătoriile lui Gulliver* este considerată o capodoperă satirică. În esență, este povestea unor călătorii imaginare pe mare care își conduc eroul spre

țărâmurii fantastice, neobișnuite, amețitoare și deconcertante, unul mai bizar decât altul și care îi schimbă în întregime viața și modul de a gândi, determinându-l, în final, să respingă, din păcate, societatea umană. Dar dincolo de poveste, cartea aduce în prim plan chestiuni filozofice, morale, politice și literare și, mai presus de orice, tema condiției umane. Sunt criticate mentalitățile rigide, lipsa imaginației, îngrădirea gândirii libere, a logicii firești, lipsa de compasiune și empatie. Această alegorie este un drum inițiat, drumul spre cunoaștere având opriri în lumi fantastice simbolice, menite să ajute protagonistul, care aparține lumii reale, să descopere sensul existenței.

Dacă accesăm npg.org.uk, descoperim un portret al celebrului satirist, tablou care se află la *National Portrait Gallery* din Londra. După cum descrie site-ul, acest portret al Decanului Catedralei Sf Patrick din Dublin a fost realizat în 1718 și îl prezintă pe Swift înveșmântat cu roba și gulerul clerical corespunzător funcției sale. El este înfățișat în postura sa de scriitor cu instrumentele de scris aproape, iar pe masă se disting lucrări ale lui Esop, Horațiu și Lucian, trei dintre marii autori satirici ai Antichității care l-au influențat direct pe Swift în scrierea *Călătoriilor*. Swift ne privește din tablou, străbătând secolele, senin, încrezător și stăpân pe sine, conștient de propria valoare. Alexander Pope, bunul său prieten și celebru autor satiric la rândul său, îl descria „Deși fața îi este oarecum inexpresivă, ochii au niște trăsături foarte ieșite din comun: sunt de culoarea albastră senină a Cerurilor, iar privirea este neașteptat de jucăușă”.

Născut în Irlanda, la Dublin, Jonathan Swift, 1667-1745, a fost nu numai scriitor și poet satiric, dar și politician și cleric. În toate aceste ipostaze a dat dovadă de sobrietate, și-a luat sarcinile în serios și a crezut cu tărie în ideile și principiile pe care le-a expus și apărat prin scris. Concepând *Călătoriile lui Gulliver*, probabil, s-a amuzat în sinea lui imaginând aceste lumi și personaje cu atâta originalitate. A anagramat denumiri cunoscute, a creat cuvinte în așa-zisele limbi vorbite în așa-zisele țărâmurii și care au denumiri pe cât de ciudate, pe atât de greu de pronunțat. Înzestrat cu simțul ironiei, al umorului, și un zâmbet abia schițat creat în mintea lui, Swift a reușit să ne învețe atâtea lucruri și să ne surprindă, convins fiind că va avea câștig de cauză. Unii comentatori ai lui Swift au remarcat că avea o pasiune de a denunța minciuna și viciul uneori cu furie, alteori cu disperare, dar, întotdeauna cu perspicacitatea de a descoperi

aspectele comice, absurde sau deviate. Iar satira era cea care dădea satisfacție. „Satira”, scria Swift, „este un fel de oglindă în care privitorul nu își recunoaște propriul chip, ci, mai ales, pe al altuia.” El a exploatat și alte tehnici precum hiperbola satirică, motivul lumii răsturnate, sau paradoxul, lipsa logicii, absurdul absolut, aceste procedee însumate putând să însemne o viziune negativă și un spirit justițiar specifice mizantropiei de care l-au acuzat unii cercetători din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea iritați de ferocitatea și rugozitatea scrierilor lui. În secolul XX, totuși, s-a constatat o revigorare a interesului critic față de vigoarea și inventivitatea creației sale, considerându-se chiar că tehnicile parodiei și ale ironiei de situație utilizate inteligent și cu blândețe i-au încurajat pe cititori să-și dezvolte gândirea critică.

Înțelegerea descrierilor diferitelor rase și societăți imaginare cu care Lemuel Gulliver intră în contact în peregrinări e facilitată de stilul oarecum prozaic, lipsit de sentimentalism, ca și de aerul serios impus de cadrul realității care conferă descrierii o ironie profundă, explicațiile suplimentare devenind superflue. Lumile pe care Gulliver le întâlnește sunt reprezentări ridiculizate ale unor diverse aspecte ale societății engleze și ale condiției umane. Fiecare parte-capitol prezintă o călătorie, un naufragiu sau o altă catastrofă care îl catapultează pe erou pe un teritoriu foarte neobișnuit, unde multe lucruri sunt absurde, uluitoare sau de neînțeles.

La finalul *Călătoriilor*, Lemuel Gulliver se adresează cititorilor săi în mod direct și concluzionează exprimându-și cu tărie învățăturile pe care le-a acumulat pe parcursul expedițiilor sale. Sunt impresionante pentru cititorul contemporan claritatea și seriozitatea cu care se explică, pe înțelesul tuturor cititorilor mai vechi sau mai noi, apariția țărilor coloniale, dar și ironia intenționată de autor. Iată fragmentul în varianta proprie de traducere:

Presupunând că aș fi vreun ministru adjunct, nu aș recomanda niciodată [ca țările descoperite de mine] să fie invadate. Cumpătarea locuitorilor lor, unitatea dintre ei, faptul că nu au avut prilejul să cunoscă frica și dragostea lor pentru patrie ar compensa necunoașterea artei războiului [...] În loc să ne gândim să cucerim un popor mărinimos precum houghnhnmii, mă gândesc, mai degrabă, ca ei să fie dispuși să trimită o parte semnificativă dintre locuitorii lor cu scopul de a civiliza Europa și de a ne învăța ce înseamnă onoarea, dreptatea, adevărul, moderația, spiritul civic, determinarea, castitatea, prietenia, bunăvoința și loialitatea. [...] m-am gândit apoi la niște neajunsuri privitor la felul în care monarhii înțeleg să-și întindă

stăpânirea în astfel de ocazii. Spre pildă, să ne închipuim cum o ceată de pirați se trezesc aruncați de furtună într-o zare necunoscută și unul mai tinerel ocheste pământ din vârful catargului; acostează la țărm țințiți să prade și să jefuiască; dau peste o populație pașnică, sunt întâmpinați cu bunătate; țara primește un alt nume, pun oficial stăpânire pe aceste pământuri în numele regelui; înfig în pământ o scândură putredă sau o piatră ca să se știe; ucid câteva zeci de băștinași și pe câțiva dintre ei îi iau cu forța drept dovadă; se întorc acasă și sunt achitați de orice vină. Și astfel începe o nouă dominație câștigată cu titlu de drept divin. Cu prima ocazie corăbiile navighează într-acolo; băștinașii sunt alungați sau nimiciți; căpeteniile lor supuse torturii ca să destăinuie cum să dea de aurul lor; toți au mână liberă la nelegiuiri și să se destrăbăleze, iar pământul mustește de sângele locuitorilor autohtoni: iar această liotă execrabilă de satrapi, angajați pentru pentru bunul mers al unei expediții pioase, alcătuiesc o *colonie modernă*, trimisă pentru a converti și civiliza un popor idolatru și barbar! Dar, această descriere, mărturisesc, nu are niciun fel de legătură cu națiunea britanică, ea fiind un exemplu pentru lumea întreagă de înțelepciune, grijă și dreptate de care dă dovadă în înființarea coloniilor; pentru înzestrările pe care le asigură în vederea răspândirii religiei și a învățaturii; pentru grija cu care trimite cei mai buni și devotați pastori care să propovăduiască creștinismul și atenția cu care îndeamnă oameni de bună credință și de toată isprava din țara mamă să își ducă viața acolo; pentru respectul desăvârșit față de instituirea dreptății, pentru angajarea în administrarea locală a celor mai destoinici slujbași oficiali care nu pot fi vreodată corupți; și, mai presus de toate, pentru că trimite cei mai vigilenți și virtuoși guvernatori care nu au alte preocupări decât fericirea poporului pe care îl păstoresc și cinstirea regelui, stăpânul lor.

Intenția acestui articol este de a reaminti contemporanilor valoarea acestei creații originale aparținând unui talentat scriitor. Presupun că există cititori încă atrași de această „romanță filosofică”, sau dispuși să o îndrăgească, chiar dacă scrisă într-un veac demult apus.

Schiță de teatrografie¹

Teatrul „Toma Caragiu”, Ploiești

9 ianuarie 1992

Arta adulterului, după *Hotel Mimose* de Pierre Chesnot; decoruri: Victor Munteanu; cu: Dumitru Palade, Alexandru Pandele, Ilie Gâlea, Oxana Moravec, Carmen Ciorcilă, Mihai Coadă.

8 mai 1992

Nud cu vioară de Noel Coward; decoruri: Daniel Răduță; cu: Dana Bolintineanu, Ilie Gâlea, Lucia Ștefănescu, Raluca Zamfirescu.

21 aprilie 1993

Bărbierul din Sevilla de Beaumarchais; decoruri: Daniel Răduță; costume: Anca Răduță; cu: Mihai Coadă, Alexandru Pandele, Ionuț Antonie.

12 iunie 1994 (i)

Aniversarea, de Harold Pinter; regia: Emil Mandric; decoruri și costume: Daniel Răduță și Anca Răduță; coregrafie: Marcela Țimiraș-Mădan; cu: Dumitru Palade, Alexandru Pandele, Marian Despina, Lucia Ștefănescu.

20 aprilie 1996 (i)

Cocktailul de Nicolaj Aldo; regia: Anca Cismaru; decoruri și costume: Daniel Răduță și Anca Răduță; cu: Carmen Ciorcilă, Dana Bolintineanu, Lucia Ștefănescu.

7 martie 1997 (i)

Cursa de vulpi de Christian Palustran, regia: Bogdan Voicu; decoruri și costume: Daniel Răduță și Anca Răduță; cu: Corneliu Revent, Oxana Moravec, Dumitru Palade.

10 octombrie 1997 (i)

Tartuffe de Molière; regia: Ion Mircioagă; asistent regie: Ionuț Antonie; decoruri și costume: Daniel Răduță și Anca Răduță; coregrafie: Marcela Țimiraș; cu: Corneliu Revent, Raluca Zamfirescu, Dumitru Palade, Ilie Gâlea, Oxana Moravec.

14 martie 1998

Nunta lui Figaro de Beaumarchais; decoruri și costume: Daniel Răduță și Anca Răduță; cu: Mihai Coadă, Ilie Gâlea, Marian Despina, Dragoș Câmpan.

17 septembrie 1999

Bătrâna doamnă și fluturele de Nicolae Breban; decoruri și costume: Andreea Mincic; mișcare scenică: Adina Cezar; cu: Dragoș Câmpan, Roxana Ivanciu, Oxana Moravec, Ioan Coman.

10 martie 2000

Soția mea, Maurice de Raphi Shart; traducere: Carmen Kilus; decoruri și costume: Luciana Drăgoiescu; mișcare scenică: Liliana Zincă; cu:

Theodora Stanciu, Lupu Buznea, Karl Baker, Andi Vasluianu.

14 iunie 2000

Cafeaua domnului minstru, de Horia Gârbea; cu: Nadiana Sălăgean, Theodora Stanciu, Ioan Coman, Noemi Dinescu.

27 octombrie 2000

Conversație după înmormântare de Yasmina Reza; decoruri și costume: Andreea Mincic; cu: Ioan Coman, Raluca Zamfirescu, Oxana Moravec.

29 octombrie 2000

Chinezii, de Michael Frayn; traducere de Peter Brokor; decoruri și costume: Viorel Frâncu; cu: Ion Radu Burlan, Ilie Gâlea, Dragoș Câmpan.

10 martie 2001

Casa Zoikăi de Mihail Bulgakov; traducere de Maria Dinescu; decoruri și costume: Cosmin Ardeleanu; cu: Mihai Coadă, Otilia Pătrașcu, Nicolae Urs, Alexandru Pandele, Ioan Coman.

13 noiembrie 2001

Petrecere într-un pian cu coadă de Mihai Ispirescu; decoruri și costume: Cosmin Ardeleanu; mișcare scenică: Liliana Zincă; cu: Nelu Neagoe, Tudor Smoleanu, Alexandru Pandele, Karl Baker, Cătălina Radu.

15 martie 2002

O noapte furtunoasă de I.L. Caragiale; decoruri și costume: Cosmin Ardeleanu; cu: Ioan Coman, Ada Simionică, Ion Radu Burlan, Mihai Coadă, Nicolae Urs, Oxana Moravec.

11 octombrie 2002

Bădăranii de Carlo Goldoni; decoruri și costume: Ovidiu Pascal; coregrafie: Marcela Țimiraș; cu: Tudor Smoleanu, Karl Baker, Nadiana Sălăgean, Florica Dinicu, Ilie Gâlea, Otilia Pătrașcu, Marian Despina.

9 martie 2003

Burghetul gentilom de Molière; decoruri și costume: Ovidiu Pascal; muzică de scenă: Viorel Gavrilă; coregrafie: Marcela Țimiraș; cu: Mihai Coadă, Andi Vasluianu, Ada Simionică, Daniel Iordăchioaie.

¹ Creând un spectacol, de regulă, Lucian Sabados semnează atât regia, cât și ilustrația muzicală; în cazul unor spectacole, la care am făcut precizarea unui (i) între paranteze imediat după data premierei, a realizat doar ilustrația muzicală. Datele premierelor provin de pe platforma Institutului Național al Patrimoniului, star.cimec.ro.

21 martie 2004

Peripețiile bravului soldat Ivan Turbincă de Radu Macrinici; decoruri și costume: Ovidiu Pascal; muzică de scenă: Nicu Alifantis; coregrafie: Liliana Zincă; cu: Mihai Calotă, Mihaela Rus, Andi Vasluianu, Adrian Ancuța, Ioana Roșu, Lizica Sterea.

9 decembrie 2004

Cum a explodat David de Lisa Beth Kovetz; asistent regie: Roxana Ivanciu; decoruri și costume: Viorica Petrovici; coregrafie: Liliana Zincă; cu: Raluca Zamfirescu, Cristina Moldoveanu, Roxana Ivanciu.

29 iunie 2005

Adulter... cu suspans de John Chapman și Dave Freeman; asistent regie: Tudor Smoleanu; decoruri și costume: Ovidiu Pascal; cu: Tudor Smoleanu, Lorena Ciubotaru, Ioan Coman, Clara Flores Aguilera, Karl Baker.

14 mai 2006

Gaițele de Alexandru Kirîțescu; asistent regie: Cristina Moldoveanu; decoruri și costume: Viorica Petrovici; mișcare scenică: Liliana Zincă; cu: Lucia Ștefănescu, Oxana Moravec, Elena Popa, Mihai Calotă, Raluca Zamfirescu.

10 noiembrie 2007

D-ale carnavalului de I.L. Caragiale; decoruri și costume: Viorica Petrovici; cu: Karl Baker, Mihai Coadă, Clara Flores Aguilera, Răzvan Băltărețu, George Liviu Frîncu, Lorena Ciubotaru, Bogdan Farcaș, Victor Stănescu, Adrian Ancuța.

23 iunie 2009

Take, Ianke și Cadîr de Victor Ion Popa; decoruri și costume: Viorica Petrovici; cu: Mihai Coadă, Ionuț Vișan, Constantin Cojocaru, Ilie Gâlea, Niculae Urs, Florentina Năstase, Lucia Ștefănescu.

6 aprilie 2012

O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale; decoruri și costume: Viorica Petrovici; cu: Bogdan Stanoevici, Diana Cavaliotti, Ion Radu Burlan, George Liviu Frîncu, Gheorghe Ifrim, Ilie Gâlea.

18 octombrie 2012

Vine, vine... Caragiale!, spectacol pentru copii; scenografie: Mihai Androne; cu: Mihaela Rus, Lucian Orbean, Tudor Andronic, Lizica Sterea, Paul Niculae, Cătălin Rădulescu.

Teatrul Dramatic „Maria Filotti”, Brăila

7 mai 2011

O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale; decoruri și costume: Gheorghe Mosorescu; cu: Emilian Oprea, Mihaela Trofimov, Bujor Macrin, Alin Florea, Valentin Terente, Marcel Turcoianu.

8 noiembrie 2013

O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale; decoruri și costume: Gheorghe Mosorescu; cu: Dragoș Câmpian, Liviu Pintileasa, Alin Florea, Mihai Coadă, Diana

Cavaliotti, Mihaela Trofimov, Emilian Oprea.

31 martie 2016

Schimb urgent... trei surori de Nagle Jackson; decoruri și costume: Gheorghe Mosorescu; coregrafie: Liliana Stan; cu: Cătălina Nedelea, Flori Popa, Marcel Turcoianu, Lucian Pînzaru, Alexandru Marin.

20 ianuarie 2017 (i)

Viața nu te întreabă niciodată nimic, recital de poezie-proză-teatru individual; regia: Anca Cismaru; solist instrumentist: Cornel Cristei; scenariu: Mariana Bogdan, Carmen Rus; cu: Wanessa Radu.

23 iunie 2018

Regele gol de Evgheni Svart; decoruri: Gheorghe Mosorescu; costume: Elena Gheorghe; muzică de scenă: Cornel Cristei; video: Ștefan Cudălbăanu; coregrafie: Gelu Băciu, Dana Băciu; cu: Cătălina Nedelea, Wanessa Radu, Zane Jarcu, Alex Iordache, Silvia Tariq, Dan Moldoveanu.

18 iulie 2020

Zăpezile de altădată de Dumitru Solomon; muzică live: Wanessa Radu, Cornel Cristei; scenografie: Carmen Rus, Mariana Bogdan; cu: Silvia Tariq, Dan Moldoveanu, Blanca Doba, Valentin Terente, Nicholas Cațianis, Marcel Turcoianu.

Teatrul „Tony Bulandra”, Târgoviște

21 mai 2002

Cine l-a ucis pe Marx? de Horia Gârbea; cu: Ion Radu Burlan, Cătălin Aldea, Rodica Bistriceanu, Vali Pena.

Teatrul Dramatic „Fani Tardini”, Galați

19 octombrie 2013

Antidotul, de Raffy Sharf; decoruri și costume: Lăcrămioara Dumitrașcu; coregrafie: Cristina Stolnic Chiriță; cu: Petronela Buda, Cristian Gheorghe, Carmen Albu, Stelian Stancu.

Teatrul „Constantin I. Nottara”, București

25 martie 2018

Praf de stele de Norm Foster; scenografie: Vladimir Turturică; coregrafie: Ioana Marchidan; video proiecție: Ciprian Duică; asistent scenografie: Răzvan Mihai Plăiașu; regie tehnică: Anca Varga; sufleor: Raluca Țița; cu: Alexandru Jitea, Luminița Erga, Diana Roman, Ada Navrot, Dan Cioflan, Raluca Țița.

24 ianuarie 2020

Magnificul de Mihai Ispirescu; scenografie: Vladimir Turturică; muzică: Alexandru Suciu; regia tehnică: Anca Turturică; sufleor: Raluca Țița; cu: Mihai Marinescu, Isabela Neamțu, Alexandru Jitea, Sorin Cociș, Laura Anghel, Răzvan Bănică.

Teatrul Dramaturgilor Români, București

10 februarie 2022 (i)

Cu o singură viață; recital de poezie-proză-teatru individual; cu: Răzvan Vasilescu.

Înainte și după *Furtuna*. Reflecții despre trecutul recent al teatrului „Toma Caragiu” (11)

Lucian SABADOS

Stagiunea 2008-2009 avea să debuteze aparent calm, liniștit, cerebral și minimalist cu bijuteria de text a laureatului Premiului Nobel pentru literatură din 2023, norvegianul Jon Fosse, *Frumos*.

Bijuterie, prin filigranul lucrării, prin profunzimea temei, a subiectului, în pofida unei structuri aproape lineare a tramei. Personaje oarecare, recognoscibile, dar aflate într-o surdă confruntare, o răceală nordică ce ascunde, de fapt, o disperare și o luciditate a înfrângerii.

Notam în pastila dedicată în 2 septembrie 2008 acestui tip de dramaturgie, în caietul program: „Nu este nici măcar liniștea de dinaintea furtunii, pentru că fenomenul fie s-a consumat (în adâncurile eroului), fie este în desfășurare, numai că legile nescrise ale Nordului nu prevăd dezlănțuiri și desfășurări vizibile.

Este un echilibru magic în consumarea și asumarea disperării. Țipătul se vătăiește, ca în capodopera plastică a lui Edvard Munch, *Strigătul*...”

Regizorul Vlad Massaci a înțeles perfect acest algoritm dramaturgic și l-a tradus scenic într-o manieră camerală, cu o emisie vocală controlată de către toți actorii, una aproape șoptită. De altfel, în sprijinul creării acestei tulburătoare intimități între spectatori și actori, Massaci a folosit microfoane de captare la vedere...

Andu Dumitrescu, semnatarul decorului, unul dintre premegătorii curentului minimalist din scenografia românească contemporană, a inventat pentru întreg spațiul de joc o instalație specială, și anume o platformă, aflată într-o continuă pendulare, superbă metaforă a „nisipurilor mișcătoare” din viața celor șase personaje. Iar pe platforma netedă, nimic altceva dect literele conturate ce compun cuvântul FRUMOS; aceasta ca un fel de comentariu ironic și sarcastic la adresa personajelor piesei...

În programul de spectacol regizorul făcea un insolit apel la spectatori: „Rugăminte: nu vă luptați cu

ciudățenia textului, lăsați-vă în voia lui. Nu vă lăsați distrați de la alte zgomote decât cele de pe scenă. Închideți telefoanele mobile”.

T e x t u l

întregului program, alcătuirea și insolitul prezentării sale grafice aparțin în mare parte traducătoarei piesei, Carmen Vioreanu, o mare specialistă și cunoscătoare a fenomenului literar și teatral din nordul Europei.

Distribuția ce a dat formă, glas, corporalitate, mister și adevăr uman acestei lumi speciale, fiind perfect acordată la țintele și mesajul regizorului, i-a alăturat pe: Oxana Moravec, Ioan Coman, Andi Vasluianu, Ada Simionică, Raluca Zamfirescu și Cristian Popa.

Pentru a da și mai mare rotunjime în rememorarea acestui minunat și aparte spectacol, prezentat în selecția oficială a FNT 2009, aș dori să închei cu un fragment din autocaracterizarea lui Jon Fosse: „Jon Fosse! Cine este Jon Fosse? Jon Fosse are în orice caz trei laturi: el este un om obișnuit, o persoană publică și un scriitor. Omul obișnuit este asemănător celorlalți astfel de oameni, cu viața lui mărunță, mai mult sau mai puțin fericită; persoana publică despre care fie se știe ceva, și atunci oamenii au păreri, fie este necunoscută și atunci oamenilor nu le pasă; iar scriitorul care-și aparține sieși însuși reprezintă poate mai mult o activitate decât o identitate și nu coincide probabil nici cu omul obișnuit, nici cu Jon Fosse, persoana publică. Dar atunci cine sunt eu, cine ar trebui să fie Jon Fosse?”

Superb, fără comentarii! De ținut minte, de câte ori încercăm să ne legitimăm...

În 2009, la inițiativa Institutului de Cultură „Goethe” din Germania, cu ocazia aniversării a 20 de ani de la Căderea Zidului Berlinului (9 noiembrie 1989), în întreaga Europă s-a organizat un concurs de dramaturgie pe tema căderii comunismului, program intitulat

„After The Fall”, urmând ca teatre din țările laureate să aibă posibilitatea prezentării de spectacole după acele texte, în mod simbolic pe câte două scene germane, una din Vestul, cealaltă din Estul Germaniei.

Din partea României, textul declarat câștigător de către organizatori a fost *Zidul*, de Theo Herghelegiu, ea fiind totodată și regizoarea spectacolului.

Teatrul ales de ea și care a rezonat cu piesa a fost cel din Ploiești.

Alături de teatrul nostru au mai fost declarate câștigătoare alte 18 teatre europene, în frunte cu celebrul teatru londonez „Royal Court Theatre”!

Teatrul nostru a fost desemnat să își prezinte spectacolul în română, cu supratitrare în germană și engleză, în 6 noiembrie 2009 la Stadthalle din orașul Mülheim an der Ruhr (lângă Düsseldorf) și pe 8 noiembrie la Stadthauspiel Dresden.

Revenind la spectacolul propriu zis mărturisesc că tonalitatea astringentă, subiectul în sine, limbajul „colorat”, dar perfect justificat artistic, inițial mi-au alarmat sistemele de autoapărare ale managerului public...

Dar, pe durata repetițiilor totul a reintrat într-o matcă a firescului, a logicii scenei. Totul devenea asumat de regie și de interpretare, devenind o poveste ce ne suna familiar, dureros de adevărat și, oarecum, premonitoriu.

Jocul, ca sarcini scenice, era solicitat la cote maxime, cu costuri fizice și emoționale importante; în final efectele erau convingătoare, mișcătoare și purificatoare.

Un spectacol de echipă, fără vedetisme, într-un ritm și o energie epuizante.

Acei actori totali, ce au dat glas și culoare acestei lumi, din păcate încă prezente în noi, au fost:

Cristian Popa, Roxana Ivanciu, Adrian Ancuța, Raluca Zamfirescu, Cristina Moldoveanu, Constantin Cojocaru, Karl Baker, Mihaela Popa, Ionuț Burlan și Otilia Pătrașcu.

Scenografia lui Dan Titza a contribuit semnificativ la impresia de autenticitate și de radicalism a atmosferei.

Zidul (regia Theo Herghelegiu)

La Mülheim an der Ruhr primirea spectacolului a fost foarte bună, totuși ușor reținută, în timp ce la Dresden reacțiile publicului au fost fabuloase, o densitate mare de studenți români și din alte țări din centrul și sud-estul Europei, oameni ce au cunoscut comunismul direct sau nu, și care au umplut până la refuz marea sală a Teatrului național! Conferința de presă ce a urmat spectacolului era programată să dureze maxim 30 de minute, dar a durat aproape 2 ore, cu întrebări radicale, răspunsuri pline de sinceritate și emoționantă fraternizare.

Amintiri de neșters!

În prim-plan, Florentina Năstase și Ionuț Vișan în Furtuna

„Bijuteria coroanei” pentru stagiunea 2008-2009 a fost spectacolul *Furtuna* de Shakespeare, în regia lui Cristi Juncu, scenografia lui Cosmin Ardeleanu, muzica originală și versurile aparținând Adei Milea. Concepția regizorală a fost în perfectă armonie cu traducerea textului, ambele aparținând lui Cristi Juncu.

Acest text-testament al lui Shakespeare, în

expresivul decor cu sugestii latente al insulei lui Prospero se vede ca un „no human's land” fără acoperire în realitate și fără obișnuita sa viziune paradisiacă. Prea puține din obiectele de pe scenă ies din negrul nediferențiat.

Furtuna e plasată, cu tot cu public, chiar pe scenă. Opțiune justificată de construcția spațiului în care se

va desfășura spectacolul.

Cristi Juncu a reușit să facă un spectacol „cu față umană”. El îi coboară pe Prospero și pe Ariel din rândul marilor personaje, ale eroilor intangibili și le descoperă o nouă latură firească, umană.

Aceasta nu a redus cu nimic din poezia, filozofia și magia acestui text monumental.

Lumea obiectuală din spectacol este perfect recognoscibilă, magia vine din tensiunea interioară a personajelor principale și din relațiile lor cu lumea înconjurătoare.

Coperta spectacolului cu Prospero „bucătărind” live este un binevenit preambul și devine o marcă a întregului spectacol.

Premiera din 1 martie 2009 a consacrat un spectacol cu o carieră impresionantă în festivaluri naționale și internaționale, culminând cu prezența sa în deschiderea celei de-a 14-a ediții a marelui „Festival Shakespeare” de la Gdansk (Polonia), cu două reprezentații, în 30 și 31 iulie 2010, în sala Teatrului „Witold Gombrowicz” din Gdynia.

De remarcat și prezența sa în selecția oficială a FNT ediția 2009.

Poate cea mai fructuoasă și perenă colaborare a acestei producții a fost cea cu TVR Cultural, care, în 2010 l-a filmat live în sala teatrului, realizând o variantă foarte reușită.

Distribuția i-a cuprins, alături de protagoniști, adică Ioan Coman (Prospero), Ada Simionică (Ariel) și Andi Vasluianu (Caliban), pe Florentina Năstase, Ionuț Vișan (încă student...), Tudor Smoleanu, Bogdan

Farcaș, Mihai Coadă, Niculae Urs, Ilie Gâlea, Dragoș Câmpan, Roxana Ivanciu, Cristina Moldoveanu și Mihaela Popa. Alături de muzica originală extrem de inspirată și de versurile pline de sevă este de remarcat pregătirea muzicală excepțională împlinită de Ada Milea.

Aplauzele prelungite și chiar ovațiile de la Festivalul Shakespeare din Gdansk pot fi cea mai bună și... palpabilă concluzie. Ca și reușita înregistrare de la TVR Cultural.

În finalul stagiunii 2008-2009, consacratul regizor Alexandru Dabija a montat cel de-al doilea Cehov al său la Ploiești, după bijuteria cu *Trei surori*, din 2004. De astă dată, sub titlul *Prețul iubirii* a realizat un spectacol unitar, fluid, compus din două celebre piese scurte ale lui Cehov, *Nunta* (1889) și *Cerere în căsătorie* (1888). Deci nu un spectacol *coupé*, ci unul unic.

Fără să forțeze cu nimic o adaptare pentru un spectacol *coupé*, regizorul a găsit, inspirat, calea unificării și intercomunicării celor două faimoase scrieri.

Scenografia lui Cosmin Ardeleanu sprijină admirabil viziunea regizorală.

Sciam în caietul program: „În timpul repetițiilor, curiozitatea și emoțiile, pe de o parte, s-au disipat în fața unor construcții teatrale, pe cât de moderne, pe atât de esențiale, iar pe de altă parte, firește, mi-au sporit interesul față de viitoarele reacții ale publicului și ale profesioniștilor, asupra acestui spectacol de atitudine estetică și morală.

Semnele teatrale, provocatoare și moderne ale decorului și costumelor, aproape că dispar ca temporalitate în fața unei lecturi mușcătoare, în care incizia chirurgicală și umorul dezlănțuit al personajelor și situațiilor nu exclud, ci provoacă emoția și, în final, o mare amărăciune.

Aceasta vine din surpriza neplăcută a recunoașterii (pentru a câta oară?) a propriei noastre dezarticulări în agitația de pe scenă. Dar, oare, nu asta și-a dorit regizorul Alexandru Dabija?”

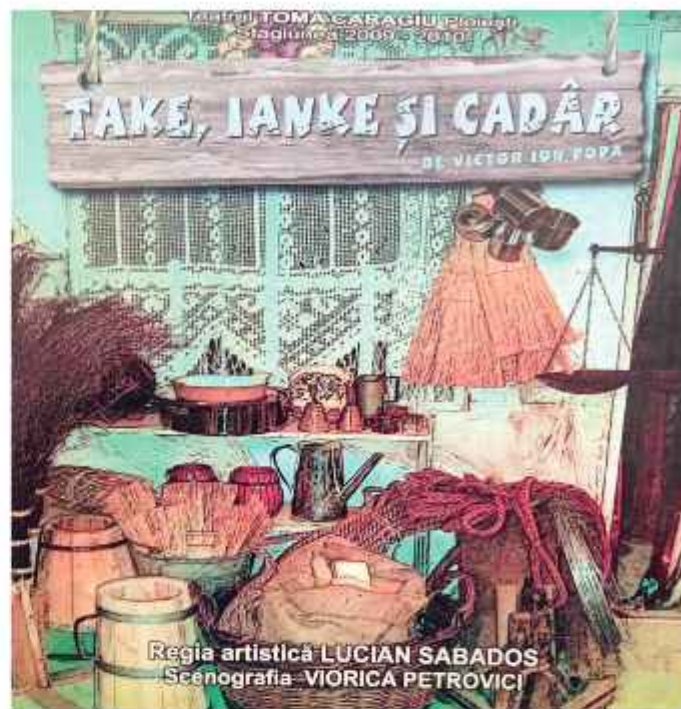
Distribuția acestui spectacol de echipă îi cuprinde pe Alin Teglaș, Florica Dinicu, Mihaela Popa, Florentina Năstase, Tudor Smoleanu, Ilie Gâlea, Bogdan Farcaș, Oxana Moravec, Dragoș Câmpan, Karl Baker, Ioan Coman, Marian Despina, Cristina Moldoveanu, Alexandru Pandeale, Lucia Ștefănescu și Ada Simionică.

În anul când mă nașteam, 1956, în 7 mai, la Teatrul de Stat Ploiești era consemnată premiera spectacolului cu legendara piesă a lui Victor Ion Popa, *Tache, Ianke și Cadâr*, în varianta clasică, cu Mihai Mereuță (Tache), Toma Caragiu (Ianke) și Mihai Balaban (Cadâr), în regia lui Traian Ciuculescu. Au avut loc... 306 reprezentații cu un număr de 117257 de spectatori!

În 4 decembrie 1973 piesa revenea la Ploiești, în varianta regizorală a lui Cristian Mihalache, cu Mircea Aramă (Tache), Moț Negoescu (Ianke) și Victor Bucureșcu (Cadâr), numărând în total 92 de reprezentații și 24266 spectatori.

În 2009 am propus o nouă variantă a textului, pentru care mi-am conceput o viziune regizorală specială, neestompând nimic din farmecul și prim-planul celor trei prieteni, nici din comicul savuros al întâmplărilor, limbajului și al atmosferei interbelice. Am dorit să dau întâietate acelei fraternități și prietenii de o viață, a iubirii dincolo de restricții, rasă și religie, subliniind nobilul mesaj al acestei piese, atât de iubite!

România interbelică, o lume care acum ni se pare patriarhală, cu arome demodate și parfumuri grele [...], dar tot o lume a noastră, o matrice de ecumenism nejuțat și nepropagandistic, un univers

Talentul și intuiția formidabile ale autorului rezidă în firescul tonului poveștii, în care dramatismul se îmbină cu comicul ironiei fine, iar melodrama este înnobilită de emoția cea mai autentică.

De aceea povestea fără de speranță a iubirii dintre tinerii Ana și Ionel este repusă în drepturi și redevine, în mod meritat, apriga miză a înfruntării între credințe, obiceiuri și religii.

De aceea melodrama curată, emoția nejuțată și lacrima echilibrează comicul de situație, de caracter și de limbaj.

O distribuție total dăruită acestei povești românești îi aduce la rampă pe Mihai Coadă (Tache) Niculae Urs / Mirel Măneru (Ianke) Ilie Gălea (Cadâr), Constantin Cojocaru / Marian Despina (Ițic), Florentina Năstase (Ana), Ionuț Vișan (Ionel), Lucia Ștefănescu (Safta).

Scenografia, minuțios documentată în epocă, a strălucit, ca de fiecare dată când e semnată de Viorica Petrovici, cu un plus de originalitate, gând și creativitate în actul III.

Un spectacol de mare succes, cu râsete prelungite, dar și cu firești lacrimi. Ca în viață!

Acest spectacol mi-a mai făcut un mare bine. Mi-a deschis, când îmi era mai greu, drumul spre a doua mea experiență teatrală majoră, cea de la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila.

Va urma

în care era loc pentru fiecare și în care conflictele interumane nu erau încă otrăvite de „legea junglei”. Prietenia, fidelitatea, înțelegerea nu-și pierduseră încă adevăratul conținut...

Existau, desigur, constrângeri și reguli de fier ce ne separau, în funcție de religie și de cutume, care compun canavaua și conflictul acestei piese.

Tocmai despre lungul drum al fiecăruia de la ce „se cade”, la ceea ce este omenesc, firesc și organic este vorba aici.

O istorie în **versuri** a literaturii române (IX)

Daniel PIȘCU

Ștefan Bănulescu

(magicul)

Odată cu *Iarna bărbaților*

și a sa *Cartea milionarului*

de prin câmpiile Bărăganului

și deltaticile dune dunărene

susținător prin redacțiile vaste

al tinerilor debutanți

și-a cucerit locul binemeritat

forever inconfundabil

în sânul literaturii noastre cel adorabil

cu ale sale proze crescute

din paradoxale ghivece, din glastre.

Fănuș Neagu

(meta-forul incurabil)

Atins de un fel de alcool nestins

bulbuitor totuși de convingător

cu alură ca acea de

Frumoși nebuni ai marilor orașe

și de o gazetărie susținut sportmană

într-un moment bohem ic când

Îngerul a strigat emanând

metafore incredibile celeste și verbale

acompaniate cu chei

de imprevizibile idei

acestea au devenit Teatral naționale.

Mircea Ciobanu

(anticenzorialul)

De bază luptător ca redactor și editor

pentru cărțile confrăților

dar și poet și prozator discret

odată cu *Tăietorul de lemne*

(o minnicapodoperă)

urmat de niște apreciable Istorii

nu îndeajuns de vehiculate

interviewator al Majestății Sale

a mărturisit odată că acesta

era așa de delicat încât dacă cineva

ar fi fost prin preajmă s-ar fi rușinat

dacă i-ar fi scăpat cumva

vreun nepotrivit cuvânt

aceste vorbe fiind și ele

un fel de memorandum cânt.

Maria IVANOV: „... indiferent de formele pe care le va lua poezia mea în viitor...”

Maria Ivanov (21 septembrie 1993, Cuhnești, Republica Moldova) este poetă, cronicar de carte și teatru, manager cultural, cercetător științific stagiar la Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, membră a PEN Clubului din România, a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și a Uniunii Scriitorilor din România

În 2022 a debutat cu volumul de poezie *Totul va fi bine*, Editura Prut Internațional, apreciat cu mai multe premii. Este prezentă cu poezii în antologia *Cartea Prutului*, realizată de Moni Stănilă, și cu proză în antologia *30*, realizată de Diana Iepure – ambele, în anul 2024.

În 2025 i-a apărut al doilea volum de poezie – *Aici nu ai pe cine te baza*, Editura Prut Internațional. Are poezii traduse în limba albaneză, în turcă, italiană și în spaniolă. A participat la mai multe festivaluri naționale și internaționale de poezie și teatru.

Ai debutat în 2022 cu volumul de poezii *Totul va fi bine* (Editura Prut Internațional), un volum autobiografic, plin de emoție. Ce înseamnă poezia pentru tine?

Poezia pentru mine înseamnă, înainte de toate, o formă de explorare. O formă de cunoaștere. A propriei vieți, a propriilor emoții, a lucrurilor pe care nu le înțeleg pe deplin și pe care încerc să le înțeleg scriind despre ele. Înseamnă un dialog cu sine, dar și cu ceilalți. Este adevărat că majoritatea poemelor din volumul meu de debut, *Totul va fi bine*, au o puternică dimensiune autobiografică. Totuși, biografia este doar punctul de plecare. Mă interesează transformarea experienței personale în experiență poetică. Scriu, de regulă, despre ceea ce controlez cel mai bine. Îmi analizez propria viață. Caut dedesubturile. Încerc să opun rezistență unor stereotipuri cu care mă confrunt. Iar dacă aş extrapola întrebarea ta, dacă m-aş raporta și la prezența tot mai des resimțită a inteligenței artificiale în tot ce se creează, aş spune că poezia mea, pentru mine personal, înseamnă și o formă de rezistență în fața acestei tendințe. Aname element autobiografic îi relevă, într-o anumită măsură, autenticitatea. Asta nu înseamnă că îmi propun să rămân exclusiv în zona autobiografică și nici să transform fiecare volum într-o autopsie a propriei vieți. Dar cred că, indiferent de formele pe care le va lua poezia mea în viitor, ea va porni întotdeauna dintr-o experiență trăită.

Invazia din Ucraina ne afectează pe toți, dar pentru voi, sentimentul de a trăi cu sabia deasupra capului este mai puternic. Cu ce opere literare ai contraataca, într-o încercare de a restabili echilibrul în lume?

Această invazie m-a făcut să îmi reevaluez viața și

prioritățile. M-a făcut și să mă apropiu de literatura ucraineană. Recunosc că anterior îmi erau cunoscuți puțini dintre autorii ucraineni, mai ales dintre cei contemporani. Până la invazie nu îi citisem decât pe Andrei Kurkov, Iuri Andruhovici și Serhii Jadan. Ulterior m-am apropiat de poezia scrisă de Oksana Stomina, Iya Kyva, Ecaterina Derișeva, Lesyk Panasiuk și alții. Cu mulți dintre poezii contemporani din Ucraina am reușit chiar să stabilim relații de prietenie. Pe Iya Kyva am avut-o și invitată în anul 2025 în cadrul Galei Premiilor Revistei *Timpu* din România pentru Curaj. Cred că toate textele scrise de fiecare dintre ei pot fi folosite pentru a restabili echilibrul în lume. Pentru că toate vorbesc despre cât de dură e viața la braț cu moartea. Toți acești poezii locuiesc în Ucraina. Ei simt pe propria lor piele războiul. Și în aceste condiții ostile găsesc putere pentru a scrie. Cartea Oksanei Stomina, de exemplu, *Înainte de zori*, tradusă în română de Mihaela Herbil, apărută recent la Editura Școala Ardeleană, datorită Ruxandrei Cesereanu, este asemeni unui strigăt în pustiu. Nu poate lăsa indiferent pe nimeni. Este o carte construită din mesajele pe care le scria pentru soțului ei luat prizonier la ruși. O carte făcută din suferința unei femei care nu știa dacă soțul ei mai este în viață. Scrisorile erau fără destinație. Scrisori-rugăciuni, scrisori-durere, scrisori-mărturie, scrisori-speranță. După 4 ani, soțul ei a fost eliberat.

Ești directoare executivă a revistei *Timpu*, ediția din Republica Moldova, și ai promovat foarte mulți autori români. Spune-ne câte ceva despre proiectele revistei și direcția în care va merge. Așa este, din 2021 sunt directoare executivă a acestei reviste, despre care spun mereu că este al

doilea copil al meu. Primul fiind Alexandra, fetița mea de 8 ani. Minunea vieții mele. Sensul și puterea. Iar revista este, de fapt, copilul întregii echipe executive de la Chișinău: Dumitru Crudu, redactor-șef, Fulga Poiată, redactor-stilizator, Liliana Spînu-Ivanov, contabilă-șefă, Augustina Visan, secretară generală de redacție și Teo Pricop, tehnoredactor. Încă din momentul în care am lansat primul număr al revistei, în mai 2021, am făcut din promovarea tinerilor de pe ambele maluri ale Prutului una dintre direcțiile definitorii ale publicației. Ne-am dorit, de la bun început, să fim o platformă de încurajare și promovare, bazată pe meritocrație, și nu o instituție elitistă. Privim cu respect și reverență către autorii consacrați și le oferim spațiu, alături de ei, uneori chiar pe aceeași pagină, și tinerilor. O altă direcție importantă este promovarea și încurajarea tinerilor artiști plastici, fiecare nou număr al revistei fiind ilustrat cu picturi, sculpturi și fotografii realizate de aceștia. Cât despre celelalte proiecte ale revistei, ele sunt numeroase și le coordonez împreună cu scriitorul Dumitru Crudu, redactorul-șef al revistei. „E TIMPUL pentru Carte” este un proiect de-o vârstă cu revista și presupune organizarea de ateliere de scriere creativă, de interpretare de text, de teatru, precum și donații de carte și reviste în școlile din Republica Moldova. De la lansare și până în prezent, am vizitat aproximativ 250 de școli din întreaga țară, inclusiv din Găgăuzia și Transnistria. Un alt proiect este „Maratoane de poezie”, organizat, de regulă, în jurul unor teme și la care invităm poeții publicați în revistă. „Întâlniri la TIMP” este festivalul bienal al revistei „TIMPUL din România”, ediția din Republica Moldova. Îl organizăm pentru a marca momente aniversare importante din istoria revistei. Prima ediție a avut loc acum doi ani, când am sărbătorit trei ani de la apariția revistei la Chișinău, iar cea de-a doua s-a desfășurat chiar anul acesta, cu ocazia aniversării a cinci ani de activitate. Festivalul include întâlniri cu publicul revistei, mese rotunde, recitaluri de poezie și prezentări ale noilor numere de revistă. În acest an am avut cinci invitați din cinci țări diferite. Acești scriitori au fost publicați în revistă de-a lungul ultimului an: Nikolaos Vlachakis (Grecia), Brankica Radić (Franța), Daniel Levante Pal (Ungaria), Cătălina Bălan (România) și Liviu Dospinescu (Canada). Recent, am lansat, la Teatrul Fără Nume, un nou proiect conex revistei – „TIMPUL Fără Nume”. Acesta presupune organizarea lunară de evenimente culturale pe scena teatrului. În cadrul acestuia, am organizat deja lansarea unui nou număr al revistei „TIMPUL” din România și un Open Mic de poezie cu poeta Lena Chilari.

M-ai întrebat și despre direcția în care va merge revista, tind să zic – aceeași. Revista va continua să fie un spațiu prietenos pentru tinerii talentați, un spațiu care să valorifice cultura autohtonă, să aducă în prim-plan cărți, filme, oameni care mișcă lucrurile înainte.

Ai foarte multe proiecte în care ești implicată, toate în scopul promovării literaturii („E TIMPUL pentru Carte”, „Întâlniri la TIMP”, TIMPUL Fără Nume). Sunt convins că ți-ai dori să ai mai mult timp. Ce ți-ai dori să faci și nu reușești în prezent?

Mi-aș dori să am mai mult timp și disponibilitate emoțională pentru cercetarea mea științifică. Fac un doctorat despre dramaturgia lui Dumitru Crudu. E o temă care mă pasionează, dar căreia îi aloc mai puțin timp decât ar merita.

Dincolo de proiecte, mi-ar plăcea să merg într-o vacanță. N-am mai fost de vreo 7 ani. Să merg la munte sau la mare. Să merg în Franța, la „Café de Flore”, unde își dădeau întâlnire Camus cu Sartre, sau să mă plimb cu gondola prin Veneția, ori să mă întind pe spate pe ruinele teatrului din Siracuza, să închid ochii și să-mi imaginez cum erau aplaudați acolo actorii care jucau din Eschil, Sofocle, Euripide. Cum râdea lumea la *Broaștele* lui Aristofan, bunăoară. Sau să mă închid în casă, pur și simplu, și să-mi termin lecturile care mă așteaptă pe noptieră. Să văd ce se va întâmpla cu Junioara lui Toni Morrison, se va îndrăgosti de Romen sau nu, să aflui misterul femeilor lui Cosey. Să fac cunoștință cu destinele Mariei, Laurei și lanei din noua carte a lui Moni Stănilă și să văd ce-i, până la urmă, cu *Lumea sexului* lui Henry Miller.

Ca orice scriitor, sunt convins că ai cel puțin un manuscris în lucru. Ne poți spune, în mare, la ce lucrezi?

Așa este. Am două manuscrise în lucru. Este vorba despre o carte pentru copii, care prezintă peripețiile unui îngerăș în căutarea mamei sale, și o carte pentru adolescenți, care vorbește despre maturizarea emoțională și sexuală a unei adolescente, acțiunea romanului fiind plasată în anii 2000. Cea de-a doua carte va apărea în colecția „Prima dragoste”, coordonată de scriitoarea, traducătoarea și editoarea Diana Iepure la Editura Paralela 45. Sper ca ambele cărți să își găsească cititorii.

Interviu realizat de Vlad MUȘAT

Prietenie și literatură

În miezul verii, pe 30 iulie, a fost Ziua Internațională a Prieteniei, stabilită de ONU în 2011. Ziua ar merita să fie mai cunoscută, pentru că prietenia este una dintre cele mai frumoase relații interumane. Cu acest gând în minte, am invitat două scriitoare și un scriitor să scrie despre prietenie pornind de la întrebările: Aveți prieteni în lumea literară? Ce rol are prietenia în evoluția unui scriitor/ unei scriitoare? Cum rezistă prietenia în fața orgoliilor din literatură? Ironic, pentru că scriitorul invitat inițial nu a mai trimis răspunsul său, am apelat, sub presiunea termenului limită pentru predat materialele, la un bun prieten și coleg de proiect literar. Așadar, răspund prietenește Anca Zaharia, Iuliana Miu și Vlad Mușat. (o anchetă de Marian NEGUȚU)

Anca ZAHARIA

Anca Zaharia a scris pentru revista Hyperliteratura, Serial Readers, Zile și Nopti, Cinemap, Fain de România, Dilema veche, Revista Golan. A lucrat în crâșme, în publicitate și la radio, a fost librar și manager de librărie. Face PR, comunicare și social media, iar în timpul liber traduce, redactează și corectează pentru câteva edituri de la noi. A publicat Sertarul cu ură, Jurnal de librar, Suicid, Eu n-am trăit războiul și Pământul Plath. Scrie pe subversiv.ro și ancazaharia.ro.

Am prieteni în lumea literară, dar am norocul să nu mă gândesc la ei ca fiind „prieteni mei scriitori”. Nu e noroc, de fapt, ci alegere conștientă: e posibil să ne fi legat sau nu pasiunea pentru scris, dar cred că acela a fost mai mult un punct de pornire, unul de la care la fel de bine s-ar fi putut ajunge nicăieri. Ce a conturat și solidificat ulterioara prietenie au fost valorile împărtășite. Mai la-ndemână mi-e să mă gândesc la „prieteni mei cititori” și poate și-aici e o nuanță relevantă: mi-ar fi greu să relaționez cu scriitori care sunt atât de ocupați mereu cu propriul scris, încât nu mai au vreme să-i citească pe alții.

În ultimii ani am făcut retrogradări spre amicitie sau simple cunoștințe tocmai pentru că am vrut să dau înapoi acolo unde am văzut clar că orgoliile primează, că prietenia e invocată drept argument pentru a fi publicat undeva, pentru a fi ridicat în slăvi, a nu fi niciodată contrazis.

Pe de altă parte, sunt mult mai împăcată cu ideea de a avea prieteni care nu citesc sau nu citesc continuu și recunosc asta onest, dacă sunt totuși oameni decenti, îi prefer pe ei decât să întrețin prietenii cu iz de clică de curtea școlii cu niște oameni care cred că drepturile omului ar trebui să existe numai pentru unii. În lumea literară, prietenii pot fi ușor confundați cu galeria care susține orbește puncte de vedere inumane, or eu vreau să mă delimitez cât mai eficient de cei care se visează mai egali decât alții.

Iuliana MIU

Iuliana Miu – cercetătoare, critic literar și poetă. Volumul ei de debut, Mircea Nedelciu. Un personaj principal, apărut în 2025 la Editura Muzeul Literaturii Române, a fost distins cu Premiul Observator Cultural „Ovidiu Verdeș”, Premiul Național pentru Istorie și Critică Literară „Garabet Ibrăileanu”, Premiul Literar pentru Debut – critică literară, 2025, FILSTREET, Premiul „Constantin Călin” pentru Critică și Istorie Literară al revistei Ateneu și a fost, de asemenea, nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor din România, secțiunea „Debut”. Decernată cu Premiul Național „Traian T. Coșovei”, pentru poezie, ține rubrică de cronică literară în Dilema, semnând și în alte publicații articole de critică și de istorie literară. La Editura Tracus Arte are în pregătire un volum de poeme.

Vlad MUȘAT

Vlad Mușat s-a născut în data de 29.09.1988 în Băicoi, județul Prahova. În prezent locuiește în București. A publicat poezie și flash fiction în importante reviste literare și antologii. În anul 2020 a publicat volumul de poezie *La inaugurarea cimitirului de elefanți*, Editura Junimea. Este câștigătorul Premiului „Opera Prima”, premiu acordat în cadrul Festivalului Internațional de Literatură „Tudor Arghezi”, Târgu Jiu, 2021. În anul 2022 a publicat al doilea volum de poezie, *O lume-ntreagă în picioarele goale*, Editura Junimea. În anul 2024 a publicat volumul de flash fiction *Povești de citit în gară*. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala București – Poezie. Coordonează, împreună cu Marian Neagu, proiectul *Haimanale Literare*.

Când te prinde microbul literaturii, e clar că vrei să îi molipsești și pe alții. Și uite așa, oamenii cu pasiuni comune se întâlnesc și vorbesc despre cărți sau despre ce au mai scris (așa am început și proiectul *Haimanale Literare* și de asta suntem apreciați, nu?). Nu voi da nume, dar fără prietenii din lumea literară, nu știu dacă aș fi publicat vreo carte. Merită subliniat, cu două linii, că o prietenie vine la pachet și cu sinceritate. Feedback-ul e musai să fie de o sinceritate ieșită din comun. Dacă ai prieteni care nu îți spun defectele, nu mai ai nevoie de dușmani. Eu am încredere în judecata celor cărora le-am dat manuscrisele să fie luate la puricat. Ce fain e să te vezi la o apă minerală, să îi spui celui în care ai încredere că ai ceva în sertar, apoi să dai din una în alta până când vă dați seama că urmează să închidă crâșma. Dacă mai e și un meci de la Campionatul Mondial în fundal... perfecțiune! Chiar, scriu acest text în timpul unui meci și sper ca atunci când va fi publicat, Anglia să câștige trofeul (Portugalia a ieșit devreme).

Orgoliile nu ar trebui să existe, pentru că prietenia rămâne chiar dacă unul dintre cei doi începe să scrie mai slab. Încurajări, recomandări de cărți și povești la un pahar de apă minerală (al doilea pahar de apă minerală deja).

Cunoaștem cazuri în care operele unor mari scriitori au fost salvate de prieteni, așa că aveți grijă de cei de lângă voi, poate sunteți lângă vreun Kafka și nu v-ați dat seama.

Le mulțumesc tuturor celor care m-au citit la început, când scriam execrabil (dar ei au văzut ceva în tot acel haos), celor care mi-au scris pe coperte (din prietenie) și celor care m-au încurajat când nu mai eram în stare să scriu un status de Facebook!

Închin o apă minerală (a treia – *I'm on fire!*) pentru voi, dragi prieteni!

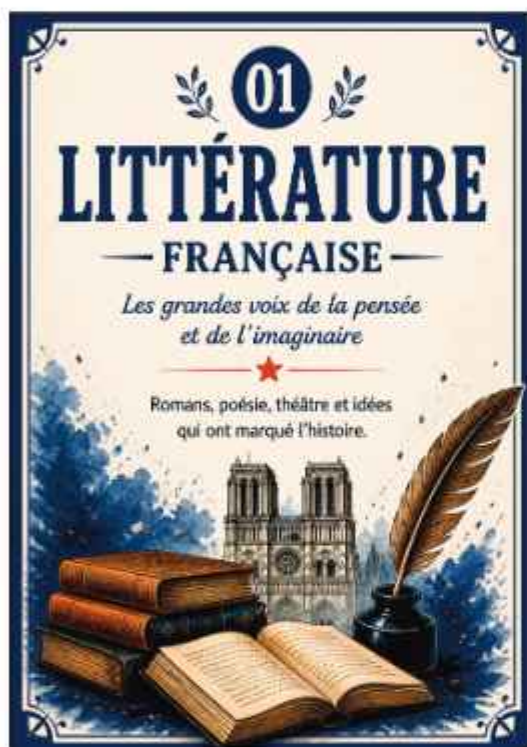
Mircea Nedelciu declara într-un interviu că nu crede în solitudinea absolută a celui care scrie, că îi place întotdeauna să fie printre oameni sau măcar cu gândul la ei. Și nu este întâmplător că tocmai el spune asta, pentru că scriitorul căruia i-am dedicat volumul meu de debut a fost „personajul principal” al uneia dintre cele mai frumoase povești de prietenie din literatura noastră. Coeziunea generației optzeci, solidaritatea de care membrii ei au dat dovadă e un fenomen greu de egalat. Nu pot să zic că am avut parte de prietenii literare de același nivel, cu întâlniri zilnice și lungi discuții despre literatură și viață. Deși recunosc, simt uneori nevoia retragerii în singurătatea actului creativ, îmi place să fiu printre oamenii cu care împart aceleași preocupări, să fac schimb de cărți, de idei, de impresii de lectură. Însă nu aparțin niciunei grupări literare. Confesiunile mi le rezerv familiei. În manuscrise, înainte de publicare, nu mă citesc decât redactorii.

M-ar fi ajutat, desigur, un ochi proaspăt și exersat al unui coleg de breaslă, comentariile lui, eventualele sugestii. Dar m-am obișnuit să lucrez așa. După ce câteva invitații de a-mi citi manuscrisul cărții care urma să fie înaintat editurii au rămas fără răspuns, am renunțat să le mai fac. Cred însă că o relație bazată pe sinceritate, pe oferirea unui feedback cinstit poate contribui la evoluția unui scriitor. Observațiile critice sunt binevenite, mai ales dacă sunt și fondate. Poți să le urmezi sau nu, dar în minte întotdeauna rămâne ceva din ele. Dacă vrei să progresezi, cred că orgoliul ar trebui să iasă din ecuație. Într-un mediu literar pe care îl simt destul de competitiv – vorbesc despre cel românesc, nu știu cum e aiurea – scriitorul cred că ar trebui să fie într-o singură competiție: cu el însuși.

Connaissons la France – À travers ses personnalités – un proiect pedagogic de excelență

Diana RÎNCIOG

Prezentăm cititorilor francofoni ai revistei *Atitudini* un proiect pedagogic născut din pasiunea pentru

limba franceză și din dorința de a transforma cultura într-o experiență vie, așa cum declară autoarea, Emilia Chirtoc, profesoară de limba franceză și istorie (absolventă a Universității din Suceava) la Școala

Gimnazială Boldu, județul Buzău, cu o carieră de 21 de ani vechime și gradul didactic I obținut în anul 2016. De-a lungul anilor, profesoara a încercat să transforme fiecare lecție într-o întâlnire cu oameni, idei și valori care să-i ajute pe elevi să privească lumea cu mai multă curiozitate și încredere.

Așadar, cum li se poate vorbi elevilor despre Franța dincolo de manual? Este întrebarea de la care pornește autoarea în realizarea acestui auxiliar didactic valoros, adăugând că există proiecte născute dintr-o idee și proiecte generate de o nevoie, această lucrare aparținând celei de-a doua categorii.

Ani la rând, mărturisește Emilia Chirtoc, și-a dorit să le vorbească elevilor despre Franța prin oamenii care au construit această țară, simțind că limba

franceză nu poate fi separată de cultura care i-a dat naștere și că elevii descoperă mai ușor o civilizație atunci când îi cunosc personalitățile, poveștile și valorile. Primele afișe dedicate unor mari personalități franceze au fost concepute ca materiale didactice pentru activitatea de la clasă. Fiecare lecție aducea o nouă întâlnire cu un scriitor, un

filozof, un artist, un om de știință sau un sportiv, iar fiecare fișă devenea un prilej de dialog despre excelență, responsabilitate, creativitate și perseverență. În timp, aceste materiale au depășit scopul pentru care fuseseră inițial create. Din simple suporturi vizuale s-au transformat într-o colecție, iar aceasta a devenit, pas cu pas, o lucrare pedagogică ilustrată, organizată pe domenii de activitate și concepută ca un instrument de lucru pentru profesori și elevi, dar și pentru publicul mai larg francofon și francofil, am adăuga noi.

Connaissons la France – À travers ses personnalités reunește peste o sută de personalități franceze din domenii precum literatura, filozofia, artele plastice, cinematografia, muzica, sportul, istoria, moda, parfumeria, știința și inovația. Iată câteva dintre numele pe care le întâlnim în paginile cărții: Charles Aznavour, Édith Piaf, Gustave Eiffel, Marie Curie, René Descartes, Voltaire, Claude Monet, Emmanuel Macron, Napoléon Bonaparte, Jeanne d'Arc sau Albert Camus. De altfel, lucrarea de față are ca premisă un citat atribuit lui Camus: „Les exemples ne sont pas seulement une manière

d'înstuire, ils sont la seule/ Exemplele nu sunt numai o manieră de a învăța, sunt singura modalitate"). Cuvintele cheie definesc fiecare secțiune inspirat, cum se întâmplă cu cea despre artele plastice: *creativitate, expresie, imaginație*. Iar fraza care deschide capitolul este sugestivă pentru conținutul acestuia: „L'art donne forme aux idées et couleur à nos émotions/ Arta dă formă ideilor și culoare emoțiilor noastre.” Prima secțiune, dedicată literaturii, este însoțită, la rândul său, de subtitlul „Les grandes voix de la pensée et de l'imaginaire/ Marile voci ale gândirii și imaginarului”.

Fiecare fișă îmbină informația esențială cu repere cronologice, citate autentice și o prezentare vizuală menită să transforme învățarea într-o experiență inedită și eficientă. Lucrarea nu își propune să fie o enciclopedie, ci o invitație la descoperirea Franței prin oamenii care i-au construit identitatea culturală și spirituală. În același timp, ea oferă profesorilor un material didactic modern, adaptabil diferitelor contexte de învățare și capabil să stimuleze interesul elevilor pentru limba și

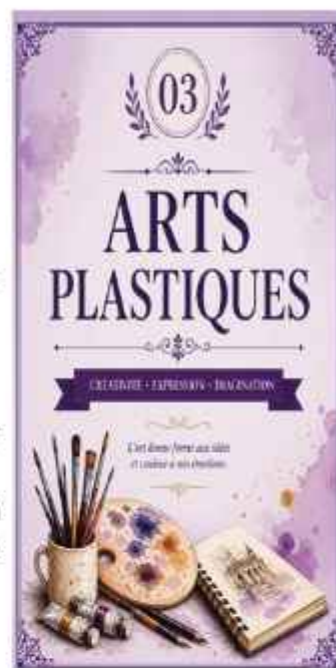
civilizația franceză. De altfel, partea a doua a cărții propune un amplu dosar al elevului, cu activități și anexe utile. Menționăm, de exemplu, proiectul pentru realizarea unui afiș ori anexa intitulată *Modelul meu francez*. Lucrarea este bogat ilustrată, atrăgătoare,

accesibilă, cu informații variate, concentrate și pertinente.

Realizarea acestei lucrări a însemnat un proces îndelungat de documentare, selecție, verificare și construcție editorială. Tehnologiile digitale și instrumentele bazate pe inteligență artificială au reprezentat un sprijin valoros în etapa de redactare și realizare grafică, însă fiecare informație, fiecare citat, fiecare alegere editorială și fiecare structură pedagogică au fost atent analizate și asumate, astfel încât produsul final să răspundă exigențelor unui material destinat educației. Privind astăzi rezultatul, autoarea poate spune cu aceeași

convingere cu care a început acest demers: „Da, acesta este felul în care eu am vrut să le vorbesc elevilor mei despre Franța.”

Profesoara Emilia Chirtoc a crezut întotdeauna că predarea unei limbi străine înseamnă mai mult decât însușirea unor reguli gramaticale sau a unui vocabular. Înseamnă deschiderea unei ferestre către o cultură, către istoria ei, către oamenii care au construit-o și către valorile pe care aceștia le-au lăsat moștenire. Din această convingere și din dorința de a le vorbi elevilor săi despre Franța dincolo de paginile manualului s-a născut, firească, proiectul *Connaissons la France – À travers ses personnalités*. Fără să-și propună să scrie o carte, materialele s-au adunat, s-au completat și au început să contureze o colecție coerentă. Privind în urmă, Emilia Chirtoc își dă seama că această lucrare este continuarea firească a felului în care predă. Ea nu reprezintă un scop în sine, ci consecința firească a unei activități didactice trăite cu pasiune, a dorinței de a face cultura accesibilă și de a le oferi elevilor modele autentice prin care să înțeleagă mai bine limba franceză și civilizația pe care aceasta o exprimă. În activitatea sa a urmărit mereu să îmbine rigoarea informației cu frumusețea descoperirii, să creeze materiale care să trezească interesul și să transforme învățarea într-o experiență vie, pentru că educația nu înseamnă doar transmiterea unor cunoștințe, ci și cultivarea curiozității, a sensibilității culturale și a respectului pentru valorile ce au modelat lumea în care trăim. Dacă această carte îi va face pe elevi să privească Franța cu mai multă curiozitate, iar pe profesori să găsească în ea un sprijin pentru propriile lecții, atunci obiectivul ei este atins. Autoarea Emilia Chirtoc ne invită pe toți cei ce iubim cultura franceză să răsfoim lucrarea și în format online la adresa <https://www.calameo.com/account/book>, așa că nu ne rămâne decât să vă urăm tuturor lectură plăcută!

Cronica drept exercițiu al memoriei vii

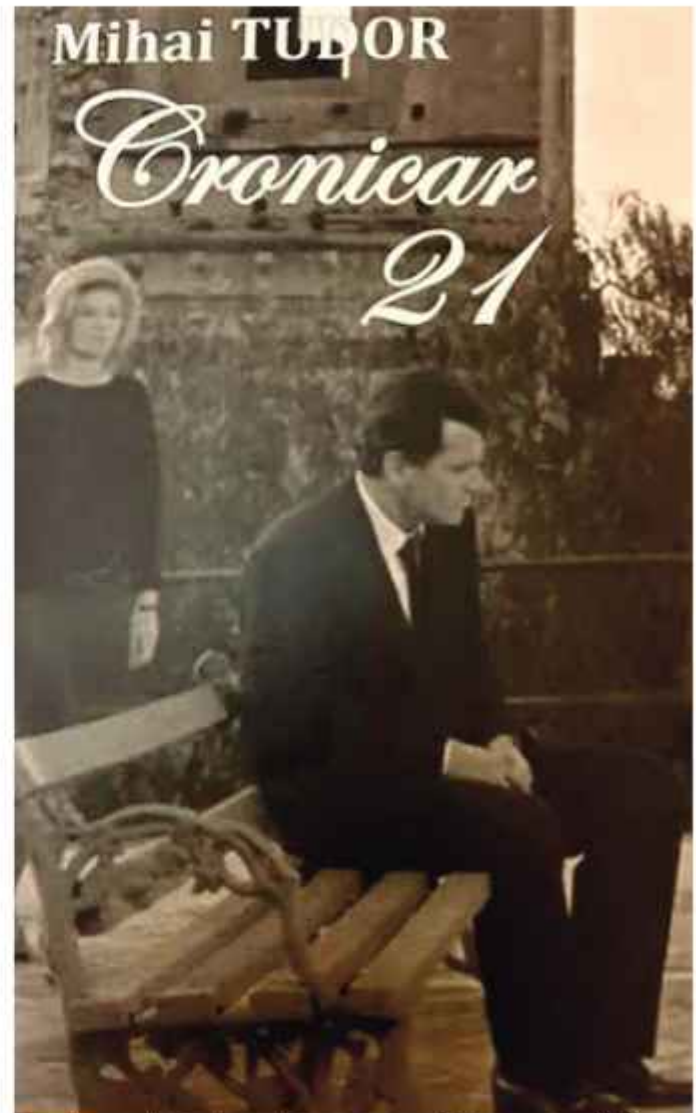
Marian DRAGOMIR

În ultimele două decenii, critica literară românească a cunoscut o mutație discretă, dar semnificativă. Dacă paradigma criticii canonice, consolidată prin marile sinteze ale lui Nicolae Manolescu, Eugen Simion sau Mircea Martin, continua să privilegieze evaluarea estetică și construcția ierarhiilor valorice, spațiul publicisticii culturale s-a orientat progresiv către o altă funcție: aceea de conservare a memoriei culturale imediate. În acest context trebuie citit și volumul *Cronicar 21* de Mihai Tudor (București, Editura A.T.U., 2024), o carte care depășește condiția unei simple colecții de cronici și propune ceea ce am putea numi, în termenii hermeneuticii contemporane, o **poetică a proximității culturale**.

Titlul volumului este, în sine, un program critic. *Cronicar 21* desemnează nu doar apartenența la secolul al XXI-lea, ci și asumarea unei misiuni intelectuale: aceea de a fixa în memoria culturală evenimente, cărți, spectacole și personalități care definesc sensibilitatea prezentului. În accepțiunea lui Hans-Georg Gadamer, opera de artă nu își epuizează semnificația în momentul apariției sale, ci își actualizează permanent sensurile prin dialogul cu fiecare nou interpret. Din această perspectivă, Mihai Tudor nu practică o critică a verdictului, ci o critică a dialogului, în care interpretarea devine întâlnire, iar cronica, spațiu al medierii dintre creație și cititor.

Volumul este alcătuit din cronici dedicate cărților, spectacolelor de teatru, expozițiilor, personalităților culturale și evenimentelor artistice contemporane. Diversitatea tematică nu produce însă impresia de dispersie, deoarece toate textele sunt reunite printr-un principiu comun: recuperarea sensului cultural al prezentului. Autorul nu urmărește exclusiv evaluarea obiectului artistic, ci încearcă să surprindă locul acestuia într-o comunitate de receptare, în dinamica unei culturi aflate într-o continuă devenire.

Autorul consideră că textele reunite în volum

„vorbesc de la sine despre capacitatea asumării unor subiecte majore, problematizante, și nu doar în linie existențială”, ceea ce indică o preocupare constantă pentru dimensiunea civică și morală a actului cultural. În această privință, cronica devine mai mult decât o simplă prezentare; ea funcționează ca un exercițiu de reflecție asupra lumii contemporane.

Această orientare apropie demersul lui Mihai Tudor de „lumea textului”, acolo unde interpretarea nu mai reprezintă simpla descifrare a intenției autorului, ci construirea unei lumi posibile în care cititorul este invitat să participe. Exact aceasta este funcția pe care o îndeplinesc cronicile din *Cronicar 21*. Ele nu impun concluzii definitive și nici nu

monopolizează sensul operei, ci oferă premisele unei experiențe interpretative personale. Comentând spectacolul „20 de ani în Siberia”, autorul observă că „pornind de la film, ca pretext motivațional, autorul ajunge, astfel, la viață, la viața reflectată în teatru sau film...”. Formula este revelatoare pentru modul în care funcționează întreaga carte: opera artistică este întotdeauna raportată la experiența umană concretă, iar actul critic urmărește recuperarea dimensiunii existențiale a creației.

În cronica dedicată romanului lui Elif Shafak, accentul cade pe dimensiunea etică a literaturii, concluzia fiind formulată limpede: „toleranța și libertatea de gândire și exprimare reprezintă o cauză pentru care merită să luptăm fiecare.” Nu este vorba aici doar despre evaluarea unei cărți, ci despre identificarea valorilor pe care literatura le poate transmite unei comunități.

Aceeași perspectivă apare și în comentariul consacrat unui volum de Paulo Coelho, unde Mihai Tudor remarcă faptul că „ea deapănă o poveste adevărată, care mișcă emoțional, invitând la meditație și analiză.” Din nou, accentul cade asupra efectului hermeneutic al lecturii: emoția nu exclude reflecția, ci o generează.

Deosebit de sugestivă este și cronica dedicată lucrării lui George D. Florescu despre Bucureștiul de altădată, descrisă drept „o carte-tezaur”, deoarece „această întâlnire cu istoria furnizează multe întrebări și naște uimiri care provoacă perplexitate și luări aminte.” În acest caz, cronica depășește funcția de recomandare editorială și devine o meditație asupra memoriei istorice și culturale. În același registru se înscrie și cronica muzicală, al cărei început are valoarea unei secvențe memorialistice: „Într-o frumoasă zi de mijloc de februarie a anului 2024 (...) am audiat în sala «Ion Baci» a Filarmonicii din Ploiești un concert simfonic extraordinar...”. Criticul nu se ascunde în spatele unui discurs impersonal, ci își asumă statutul de participant la actul cultural, transformând experiența estetică într-o experiență de viață.

În critica românească post-2000, această formulă este relativ rară. Daniel Cristea-Enache cultivă o critică de întâmpinare cu pronunțată rigoare estetică, Paul Cernat privilegiază contextualizarea istorică și ideologică, iar Dan C. Mihăilescu transformă comentariul cultural într-o performanță eseistică. Mihai Tudor propune însă cronica drept exercițiu de mediere culturală. Nu polemizează, nu

demitizează și nu urmărește spectaculosul verdictului critic. În schimb, practică o lectură empatică, în care obiectul cultural este integrat firesc într-o geografie mai amplă a vieții intelectuale contemporane.

Fiecare text reconstruiește orizontul cultural în care cartea, spectacolul sau expoziția își produc efectele asupra publicului. Critica devine astfel o formă de cartografiere a circulației sensurilor într-o comunitate culturală concretă. În egală măsură, volumul confirmă observațiile lui Umberto Eco privind caracterul deschis al operei. Comentariile lui Mihai Tudor evită deliberat închiderea interpretativă; ele sugerează direcții de lectură fără a revendica exclusivitatea adevărului critic.

Există, desigur, și limite. Cititorul format în tradiția criticii universitare va observa că autorul preferă contextualizarea în detrimentul analizei formale.

Instrumentarul naratologic sau stilistic apare discret, iar demonstrația critică rămâne predominant impresionistă. Totuși, această opțiune metodologică nu constituie o insuficiență, ci rezultatul unei alegeri asumate. Autorul nu urmărește edificarea unui sistem critic, ci construirea unui dialog cultural accesibil, fidel ideii că interpretarea este înainte de toate comunicare. Poate cea mai importantă calitate a volumului constă în funcția sa documentară. Într-o epocă în care discursul cultural este tot mai dependent de efemeritatea platformelor digitale, reunirea acestor cronici într-o carte produce un gest de recuperare a duratei. Evenimentele culturale încetează să mai fie simple actualități și dobândesc consistența unei memorii colective. Din această perspectivă, *Cronicar 21* poate fi citit și ca un document al vieții culturale românești din primele decenii ale secolului XXI.

Cartea nu aspiră la monumentalitatea marilor sinteze critice și nici nu revendică autoritatea unui sistem teoretic închis. Valoarea sa rezidă tocmai în această modestie metodologică, care îi permite să rămână fidelă prezentului și oamenilor care îl construiesc. Într-un timp al informației accelerate și al uitării rapide, Mihai Tudor demonstrează că se păstrează funcția originală a cronicii: aceea de a salva de la efemer ceea ce merită să rămână în memoria unei culturi.

Un boiernaș de odinioară: medelnicerul Mârzea din Văleni

Alexandru-Ionuț CRUCERU

Deși trece neobservată de multe ori, mica boierime de provincie a modelat, nu de puține ori, în chipul cel mai profund, destinul așezărilor în care și-a dus anii vieții. O figură proeminentă de boier dintre cele ce s-ar putea culege în arealul județului Prahova, este cea a medelnicerului Mârzea din Vălenii de Munte. Născut spre finalul secolului al XVIII-lea, într-o familie dintre cele mai alese din târgul subcarpatic – pe când funcționa județul Saac –, acesta a fost sortit să devină una dintre cele mai importante personalități ale orașului din prima jumătate a secolului al XIX-lea. În ceea ce privește

descendența sa biologică, se știe că Mârzea a venit pe lume în familia lui Moise polcovnicul și a Miei – noii ctitori ai Mănăstirii Văleni după cutremurul din 1802 –, având două surori și un frate numit Nicolae¹. Este de bănuie că printre cursanții școlii grecești din localitate ce funcționa în epoca fanariotă pentru fiii târgoveților înstăriți, va fi fost și tânărul Mârzea, care a avut prilejul să deprindă buchile și limba greacă de la o vârstă fragedă. În orice caz, odată ajuns pe la vârsta maturității, va fi socotit într-ajuns de educat și demn pentru a călca pe urme tatălui său cu curaj,

încredințându-i-se funcția de vătaf al plaiului Teleajen². Astfel, în documentele de pe Valea Teleajenului îl vom găsi exercitându-și mandatul mulți ani la rând, figurând ca vătaf într-un zăpis din 1807 și mai târziu, pe la 1812. Bunăoară, în colecția de documente istorice a Bibliotecii Academiei Române se păstrează un raport al Isprăvnicatului județului Saac adresat Căimăcămiei Țării Românești emis într-o pricină din 20 septembrie 1807, dintre Mârzea vătaful sin Moise Polcovnicul și fostul serdar Dimitrie Polizu (BAR, Doc. Ist. LXXV/149). Lăsând la o parte amănuntele, înțelegem că Mârzea își luase atribuțiile în serios dinainte ca Revoluția lui Tudor Vladimirescu să se înlăptuiască și să fie

alungați grecii hrăpăreți din țară la 1821. În ciuda marilor tulburări sociale și a schimbării de regim produs în Țara Românească, care vizaseră înlocuirea străinilor cu domni pământenii, boiernașul din Văleni a reușit prin diplomatie să se adapteze și să își păstreze scaunul în noile condiții. Ba mai mult, într-o anume măsură, se poate spune că etapa cea mai consistentă a carierei sale va începe de abia în cadrul legislativ reformativ implementat prin Regulamentul Organic (1831). De altfel, începând cu această perioadă a modernizării, începe să figureze cu titlul boieresc de medelnicer și cu funcția de subocârmuitor al plaiului Teleajen, semn de loialitate și bună conduită profesională.

Cât privește amprenta pe care a lăsat-o Mârzea asupra orașului Vălenii de Munte, sunt de reținut câteva fapte sau întâmplări ce îi pun mai bine în evidență rolul și locul în societate. Nimeni nu ar putea contesta marea contribuție a Mârzei medelnicerul în săvârșirea și împlinirea binelui obștesc în târgul Vălenii de Munte. El este cel care, printre altele, a vegheat parcursul mănăstirii Văleni și a dispus unele reparații cruciale ale ansamblului arhitectonic, după cutremurul din 1838. Dacă profesorul Nicolae Iorga a putut admira vechea clopotniță (astăzi dispărută) de

Clopotnița fostei mănăstiri Văleni, reabilitată de medelnicerul Mârzea după cutremurul din 1838.

pe strada Berevoiești, la începutul secolului XX, acest fapt i s-a datorat și acestui Mârzea, care a inițiat demersurile de consolidare. În reușitele sale vor fi contat atât priceperea cât și bunele relații pe care le întreținea cu reprezentanți din clasa conducătoare. De altfel, împreună cu polcovnicul Panca și logofătul Nica Filip, Mârzea s-a aflat printre neobosiții „ambasadori” ai comunității vălenare în relațiile cu autoritățile centrale și cu cei mai de vază oaspeți. Din acest punct de vedere, nu trebuie să ne surprindă că între casele care urmau să găzduiască oficialități sosite de la București, pe data de 5 iunie 1833, se găsea și locuința lui Mârzea, pregătită pentru guvernatorul Pavel Kiseleff. Ca în cazul

oricărui om, personalitatea lui Mârzea s-a compus din lumini și umbre. Dacă se poate imputa ceva boierului, privind retrospectiv activitatea acestuia, este faptul că nu a îmbrățișat conceptul învățământului public realizat în limba națională. Mârzea a avut o perspectivă diferită de alți contemporani asupra luminării maselor, fiind de acord cu necesitatea predării limbilor străine (franceză, greacă), dar poziționându-se împotriva curentului ce promova cultivarea limbii române în școli. În această chestiune, boierul vălenar are discuții aprinse cu învățătorul Gherasim Gorjanul, pionierul învățământului public românesc din Văleni, căruia reușește să îi zădărnicească strădaniile (Gh. Moiescu, 1931). S-ar zice că medelnicerul schimbare hainele și funcțiile orientale cu cele occidentale, însă nu lăsase în urmă și mentalitatea fanariotă, care așeza limba națională pe o treaptă inferioară limbii elene. Cu toate că inițial se arătase deschis și chiar își înscrisese copiii la noua școală publică deschisă la Văleni în 1832, după ce a constatat că realitatea nu cadra cu preferințele sale, boierul și-i va retrage numaidecât pentru a-i da să învețe, după obicei, la un dascăl grec. Originea nobilă și poziția socială i-au oferit boierului întreaga deschidere de care avea nevoie pentru a pune pe picioare un frumos domeniu familial. În materie de bogăție, doar polcovnicul Panca se putea compara cu el în regiunea Vălenilor, amândoi fiind neobosiți cumpărători în localitate și împrejurimi. Care era situația materială a medelnicerului Mârzea, fiul lui Moise polcovnicul, aflăm din catagrafia averii pe care a lăsat-o copiilor lui, alături de soția sa, Maria (fata șătrarului Andrei Bozianu), la 29 aprilie 1855 (BAR, Doc. Ist. CDXXXI/133). Printre așezările în care boiernașul vălenar deținea bunuri nemișcătoare (moșii, vii, fânețe, poieni, grădini, mori de apă) sunt menționate localitățile: Fântânelele, Surani, Sângeru sau Fundeni (unde era ctitor de biserică), Văleni, Cosmina, Bozieni, Călugăreni, Scăeni, Cuibu și altele. Documentul se remarcă printr-un grad descriptiv destul de ridicat, făcând trimitere la diverse repere și toponime ale epocii, din interiorul târgului Vălenii de Munte. Spicuim câteva exemple care ar putea prezenta interes pentru pasionații de istorie și cercetătorii subiectului. Aflăm că în Vălenii de Munte, medelnicerul le lăsase urmașilor săi „casele părintești cele mari, ce sânt două perechi într-o curte”, ograda cea mare de pruni „din capul orașului”, grădina de peste drum de ogradă, aflată pe partea de apus a drumului, casele de peste drum (împreună cu grădina lor), apoi locul caselor „unde a locuit moșu nostru” – adică Moise polcovnicul – împreună cu grădina lor, și locul caselor de peste

drum, „unde să zice la han”, cu grădina. Dintre aceste proprietăți, unele se găseau în mahalaua Mănăstirii, cea mai „exclusivistă” parte a orașului în zorii modernității, unde se concentrau instituțiile publice (vama, școala națională) și locuințele multor negustori și boiernași. O altă categorie de bunuri economice încredințate descendenților au constituit-o livezile de pruni sau alți pomi fructiferi, care la jumătatea secolului al XIX-lea încă dădeau nota dominantă a peisajului urban. Sunt menționate nu mai puțin de 13 livezi din cadrul orașului, savuroase prin pitorescul denumirilor, cum ar fi: livada de deasupra Berivoeștilor „ce să cheamă la Stan Buceatu”, livada de la Moise al Tatului de la Berevoiești, livada „de la popa Bocioagă, peste drum de Negulescu”, două livezi cunoscute sub numele „la Băbăruș sub coastă” și altele asemenea. În sfârșit, lista menționează grădina cea mare din susul Vălenilor, alta situată mai sus de prima și cârciuma dintre ele, care servea, bineînțeles, la desfacerea produselor spirtoase obținute din producția de fructe. Medelnicerul Mârzea a murit în 1855, lăsând amintirea unui boier abil și controversat, care a influențat destinele localnicilor din Vălenii de Munte circa jumătate de veac.

Sursă imagine: Iorga, N., *Mănăstirea din Vălenii de Munte*, extras din Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Craiova, 1925.

Bibliografie

- BAR, Doc. Ist. CDXXXI/133
 BAR, Doc. Ist. LXXV/149
 Iorga, N., *Mănăstirea din Vălenii de Munte*, extras din Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Craiova, 1925.
 Moiescu, Gh. I., *Istoria școalelor din Vălenii de Munte, 1831-1931*, Vălenii de Munte, Editura „Datina Românească”, 1931.

Note:

¹ În lucrările mai vechi de istorie s-a promovat ideea că Mârzea a luat în căsătorie una din fiicele lui Moise polcovnicul. Cu toate acestea, unele documente istorice – din care două vor fi menționate chiar în materialul de față – îl prezintă ca fiu al lui Moise, nu ca ginere al acestuia.

² Vătaf-službaș al statului însărcinat cu rezolvarea pricinilor juridice și administrative dintr-o circumscripție teritorială.

George (Geo) Bogza – Ionel Fernic

O prietenie mai puțin cunoscută

Alexandru H. POPA

Atât George (Geo) Bogza cât și Ionel Fernic, tineri nonconformiști, au fost poeți și ziariști în deceniul trei al secolului trecut, iar primul lor contact a avut loc într-o tipografie ploieșteană, urmată de o prietenie pe care vom încerca s-o deslușim. Din *Jurnalul de copilărie și adolescență*, publicat târziu, în 1987 de Geo Bogza [1] și *Compozitorul înălțimilor* al lui Ionel Fernic [2] și alte documente, vom selecta unele evenimente care probează prietenia ce s-a legat între cei doi tineri și care este mai puțin cunoscută.

Geo Bogza, după stabilirea familiei la Buștenari și după ce renunță la absolvirea Școlii copiilor de marină de la Galați și Constanța în 1925, va concepe, scrie și tipări revista de avangardă *Urmuz* cu sediul la adresa prietenului său, profesorul și scriitorul Constantin Stelian – Constantin din Câmpina [3], numerele revistei fiind tipărite la diferite tipografii din Ploiești.

Din revista *Urmuz* tipărită de Geo Bogza au apărut doar 5 numere. În *Jurnalul de copilărie și adolescență* pentru data de sâmbătă 13 aprilie 1929, Geo Bogza notează: „Ziua de azi este memorabilă: eram la Câmpina să tipăresc *Urmuz* [Nr. 6]. Plătită integral și totuși RENUNȚ la tot fără a avea un motiv prea serios. Nebunie.” ([1], p. 181). Revista *Urmuz* a fost tipărită la tipografiile: Nr. 1 – tipografia „Lumina” a lui Dumitru Dumitrescu-Toboc; Nr. 2 și Nr. 3 – la tipografia „Voința Prahovei” a lui Mihai Ionescu; Nr. 4 – la „Tipografia Românească”; iar Nr. 5 – la tipografia „Aurora”, toate din Ploiești [4]. Probabil că cei doi tineri s-au cunoscut în ziua de 25 mai 1928.

În [1] (p. 159) Geo Bogza notează că a predat „manuscrisele” la *Urmuz* nr. 4, la tipografia „Voința Prahovei” în ziua de 22 mai 1928. Urmează: „Vineri 25 mai 1928: Ploiești. Dimineața mă duc direct la tipografie și aici o mare mârșăvie: la *Urmuz* nu se lucrase nimic. În schimb se dădea zor la *Să nu te superi că glumesc*. Indignat, plec, luându-mi clișee, manuscrite și pierzând acoul de 500 lei.

Colind tipografiile.

Gădesc foarte convenabil „Tip. Românească” ([1], p. 159).

Ionel Fernic era directorul proprietar al revistei săptămânale politico-umoristice *Să nu te superi că glumesc*, care inițial s-a numit *Să nu te superi că te-njur*, după cum declară acesta în însemnările

autobiografice ([2], pp. 40-41) și evident că era în tipografie dacă „se dădea zor” și așa, cei doi ziariști au făcut cunoștință.

Geo Bogza nu s-a supărat pe colegul ziarist director de publicație și chiar s-au împrietenit, deoarece notează în jurnal pe 11 iulie 1928: „Întâlnire Fernic, discuții, fotografiile” ([1], p. 160).

O dovadă incontestabilă a prieteniei cu Ionel Fernic este și însemnarea din ziua de vineri 9 mai 1930 ([1], p. 231) din jurnal: „Am mâncat, am dormit la Fernic, pentru că am o prietenie mai mare decât pentru Miu, deși acesta este de o sută de ori mai poet”.

Alexandru Tudor – Miu (1901 – 1961), scriitor, poet, prieten al lui Geo Bogza, născut la Brazi (Prahova) și stabilit la Câmpina. Editează periodicul *Câmpina*, „publicație modernistă” (1927 – 1929) la care a colaborat și Geo Bogza (din oct. 1929), iar Geo Bogza îl va lua colaborator la revista *Urmuz* (începând cu numărul 2) [4]. Geo Bogza a participat la înmormântarea prietenului său în 1961.

Din jurnalul lui Geo Bogza rezultă că cel puțin o dată a mai dormit la Ionel Fernic, pe 16 aprilie 1931, când venise la Ploiești pentru recrutare și a trebuit să mai rămână o zi ([1], p. 362).

După cum rezultă din însemnările autobiografice ale lui Ionel Fernic „compozitorul înălțimilor”, acesta avea un contract cu patronul cinematografului „Modern” din Ploiești, pentru a crea fondul muzical la pian, pentru filmele de cinema mute ([2], p. 40).

Marți 25 septembrie 1928, Geo Bogza însemnază în

Geo Bogza la 19 ani

jurnal: „Ploiești, Fernic, toată ziua cu el să-și găsească locțiitor, la pian, la cinema, pentru ca să poată veni la Buștenari unde Ovidiu aniversează 30 de ani.

Într-un ziar ploieștean citesc o cronică despre *Prăpăstii*, din care reieșea că Fernic este un geniu, iar eu un țicnit”. ([1], p. 165).

Ovidiu Bogza (n. 25 septembrie 1898, Constanța – d. 25 iunie 1986, Câmpina), fratele mai mare al Geo Bogza. La Buștenari a administrat împreună cu Geo o fabricuță de sifoane pentru întreținerea familiei. A publicat în 1984, la 86 de ani, la Editura Albatros volumul de nuvele *Hipopotamul*. ([5], pp. 7 – 20). Un alt semn de prietenie este faptul că Geo Bogza îi trimite lui Ionel Fernic o rețetă de medicamente pentru tratarea unei afecțiuni la gât, care să fie plătită de acesta pe 24 august 1929 ([1], p. 186), iar medicamentele sunt primite de Geo Bogza la Buștenari pe 31 august 1929 ([1], p. 187). Din însemnările lui Geo Bogza menționate în jurnal se pot aproxima relațiile conjugale ale lui Ionel Fernic din a doua căsătorie a acestuia cu Eliza V. Dumitrescu.

Înainte de căsătorie:

Pe 17 octombrie 1928, Geo Bogza notează: „La Fernic. De vorbă. Se râde. El pleacă la cinema *Modern* pentru ora de pian, eu plimbare cu nevastă-sa (?). Frig.” ([1], p. 168).

După căsătorie:

„Duminică 26 mai 1929: La Ploiești m-am fotografiat cu Ionel Fernic și nevastă-sa”. ([1], pag. 182).

„13-16 iulie 1929: La Ploiești, Fernic despărțit de nevastă-sa”. ([1], pag. 185).

Vineri 20 septembrie 1929: „Am vrut să-l întâlnesc pe Fernic, dar n-am reușit. Hotel «Concordia», cheltuială în plus”. ([1], pag. 192).

Sâmbătă 21 septembrie 1929: „În sfârșit mă întâlnesc cu Fernic, dar o întâlnire idioată, fiindcă el tot timpul se certa cu nevastă-sa, care și ea face pe nebuna, leșină etc. Toate astea m-au deprimat.” ([1], pag. 192).

Luni 10 februarie 1930: „...O scrisoare de la Fernic în care se plânge de nevastă-sa.” ([1], pag. 218).

Marți 26 mai 1931: „...Seara. Fernic. Cu el la o berărie.” ([1], p. 370).

Miercuri 27 mai 1931: „Fernic are o terasă de unde se vede tot orașul. Se ceartă cu nevastă-sa,

Ionel Fernic

mărunțișuri, porcării, nu-mi mai fac rău, le studiez.” ([1], p. 370).

După cum am arătat în [6], divorțul între Ionel Fernic și Eliza V. Dumitrescu s-a pronunțat în ziua de 20 ianuarie 1932. Să observăm că Geo Bogza, dacă în ziua de 21 septembrie 1929, declara că certurile dintre soți l-au deprimat, în 27 mai 1931, acesta s-a resemnat.

În jurnal Geo Bogza consemnează și una din slăbiciunile prietenului său Fernic, „alcoolismul”:

„Vineri 7 iulie 1928: Ploiești. Ionel Fernic beat. Cu mașina la Buștenari. ([1], pag. 162)”; „până la 10 septembrie 1928: ... Fernic, ne înțelegem foarte bine. El tipărește un volum, *Prăpăstii*, în care intercalează versuri cu reclame pentru negustorii ploieșteni. Scoate bani și îi bea.” ([1], p. 164).

Fernic îi scrie lui Geo Bogza despre efectul avut de apariția la Ploiești a ultimului număr al revistei *Urmuz* (nr. 5): „17-29 august 1928: Evenimente: Îmi scrie Fernic că la Ploiești *Urmuz* a provocat scandal, că parchetul l-a confiscat. S-ar putea să fie și o elucubrație a lui, dar comprimatul în orice caz nu le-a plăcut”. ([1], p. 164).

Geo Bogza la ultimele trei numere ale revistei *Urmuz* a adăugat un supliment nonconformist tipărit separat pe carton. La numărul 3 al revistei suplimentul a fost denumit: *Comprimat antidotic, Împotriva otrăvilor scurse prin veacuri în sufletele noastre*. Suplimentul numărului 5 (comprimatul) al revistei *Urmuz* are titlul: *Elogiul bordelului* [4].

Ca ziarist la Ploiești Ionel Fernic a fost:

- director proprietar la revista *Să nu te superi că glumesc* (1928), ([7], p. 152);
- prim redactor la *Acțiunea Prahovei*, organ independent, politic, literar (10-13 august-15 septembrie 1929), ([7], p. 20);

- director la *Dreptatea Prahovei*, organ de luptă pentru adevăr și dreptate (15 septembrie 1929 - 1930), ([7], p. 71).

Ionel Fernic îi va publica lui Geo Bogza în *Dreptatea Prahovei*, pamfletul „Victor Victoriosul” ([1], p. 217).

În jurnal Geo Bogza consemnează: „Vineri 5 decembrie 1930, ...După un lung interval primesc din nou *Dreptatea Prahovei*, ziarul lui Fernic.” ([1], pag. 292).

Menționăm și două consemnări amuzante ale lui Geo Bogza ce-l privesc pe Ionel Fernic: *Sâmbătă 31 mai 1930*. „Tot pe drum întâlnisem poștașul. O fotografie de la Fernic. El în pielea goală și cu un ceas deșteptător

la brâu. Trăsnaie amuzantă.” ([1], p. 238) și *Joi 28 august 1930*: „O c.p. ilustrată de la Fernic, din Constantinopol. Ce dracu o fi căutând acolo?” ([1], p. 257).

În figura 1 prezentăm o fotografie a lui Geo Bogza din 1928 preluată din lucrarea [8] (p. 9), iar în figura 2 prezentăm o fotografie a lui Ionel Fernic preluată din lucrarea [9], (p. 36).

Ionel Fernic a publicat în Ploiești două volume de versuri, majoritatea parodii:

Prăpăstii . . ., versuri, Tip. „Aurora” Ploiești, Str. Dr. Radovici, nr. 3, 62 pagini (apărut în anul 1928, care nu este menționat pe copertă).

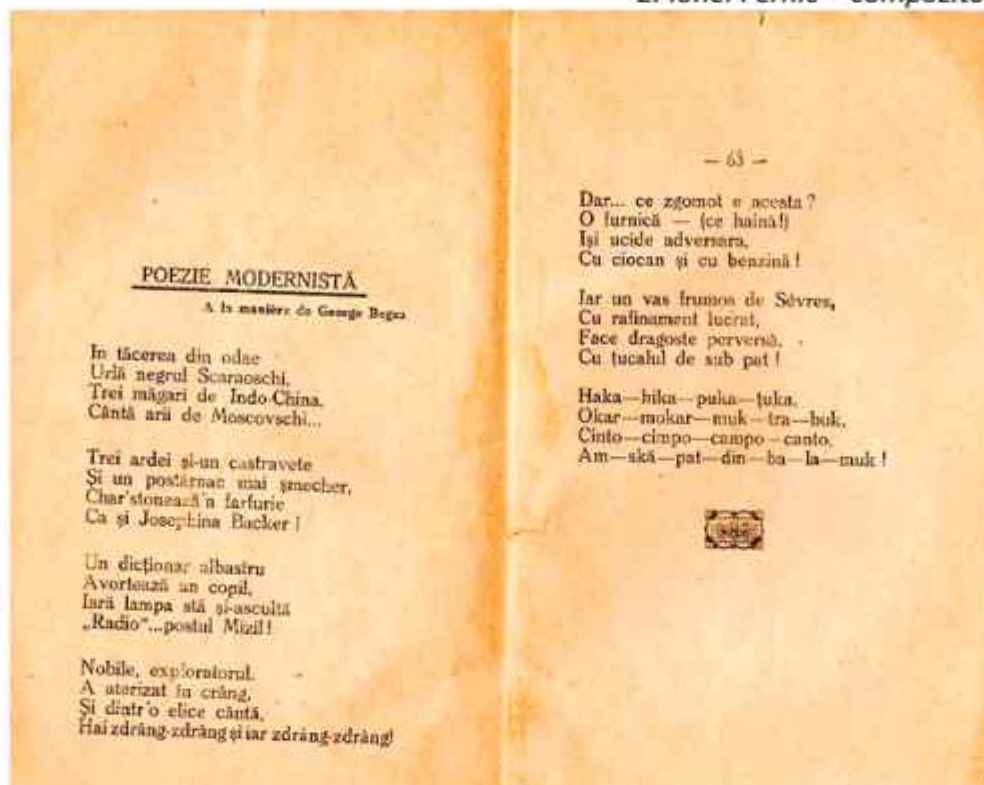
Citiți-le la un pahar de vin, versuri, 1931, Tip. „Cartea Românească”, Ploiești, 63 pagini.

În ambele volume a fost publicată poezia lui Fernic „Poezie modernistă. À la maniere de George Bogza”, (în *Prăpăstii* la pp. 53 – 54, iar în *Citiți-le la un pahar de vin*, la pp. 62 – 63).

Deoarece este amuzantă. Prezentăm în figura 3 imaginea scanată a poeziei din volumul al doilea de poezii.

Referințe:

1. Geo Bogza, *Jurnal de copilărie și adolescență*, Editura Cartea Românească, București, 1987;
2. Ionel Fernic – compozitorul înălțimilor, Editura Muzicală, București, 1983;
3. Alexandru H. Popa, „Stelian Constantin – Stelian (3 ianuarie 1904, Câmpina – 18 decembrie 1946, București), Aspecte inedite privind un scriitor uitat”, VI, în *Atitudini*, an XVII, nr. 11, noiembrie 2019, p. 3;
4. revista *Urmuz*, ediție anastatică realizată de Florin Dochia, 2012;
5. Ovidiu Bogza, *Evocări ploieștene*, ediție îngrijită de Octavian Onea, S. C. Grafica Prahoveană S. A., Ploiești, 2002;
6. Alexandru H. Popa, „Ploiești, 24 decembrie 1928, Căsătoria civilă între D-l Ionel T. Fernic și D-ra Eliza V. Dumitrescu”, în *Atitudini*, nr. 61 (230), serie nouă, mai 2026, pp. 23-25;
7. Marian Chirulescu, Oana Dinu, Mihaela Sandu, *Publicații periodice prahovene (1867 – 2008)*, catalog alfabetic, Editura Ploiești – Mileniul III, Ploiești 2008;
8. Geo Bogza, *Poemul invectivă și alte poeme*, Editura Jurnalul Național, București, 2010;
9. Maria Roșca, *Ionel Fernic, Trubadurul*, Editura Ginta Latină, București, 2001.

C.I.A. Nottara (1872-1923) – Un scriitor uitat la granița dintre secole

Dorin STĂNESCU

Literatura română are în istoria ei o mulțime de scriitori care nu au avut impact în epoca lor, iar scrierile lor au rămas definitiv în uitare, după cum au fost și mulți autori care au făcut „vâlvă” în epoca lor, dar care nu au rămas în istorie, opera lor netrecând de filtrul critic al posterității. Rândurile de față au ca temă tocmai evocarea unui scriitor care nu a făcut istorie în contemporaneitatea lui, dar care a fost oarecum privit ca o speranță și asta până în momentul în care, publicând un roman, nu a confirmat, mai degrabă a dezamăgit. Așa cum era firesc, contemporanii l-au uitat și nici posteritatea nu a fost mai generoasă. Acestui tipar i se încadrează și autorul Constantin I. A. Nottara, pe care îl vom aduce în fața cititorilor noștri și căruia îi vom creiona un portret incomplet tocmai și din cauza anonimatului pe care l-a traversat după dispariția lui fizică. După cum se afirmă în *Dictionarul General al Literaturii Române*, Constantin I.A. Nottara s-a născut la Ariceștii Rahtivani la data de 21 ianuarie 1872, iar data nașterii nu este confirmată azi de acte de stare civilă, întrucât consultarea condicii de stare civilă – secțiunea nașteri are lipsă lunile ianuarie și februarie ale anului 1872. Arhivele de secol al XIX-lea ale satului Ariceștii Rahtivani în mare parte au fost distruse de către armata germană în anii ocupației 1916-1918, iar acest fapt face mai dificilă reconstituirea parcursului familiei scriitorului aici. Doar la Tribunalul Prahova se află un dosar din 1885 în care un anume I. Nottara (probabil tatăl sau unchiul scriitorului) cere poprirea arendei moșiei Aricești, din comuna Aricești, pentru a fi despăgubit de banii pe care îi datorează Petre Pătrașcu. Ca atare, nu cunoaștem dacă Constantin I.A. Nottara a copilărit la Aricești ori a învățat la Ploiești sau București. O certitudine există, în 1899, își finalizează studiile la Facultatea de Drept a Universității din București, iar la susținerea lucrării

de licență
comisia
examinatoare a
fost compusă
din personalități
ale vieții publice
precum:
Constantin
Disescu, la acea
dată ministru al
Justiției,
Gheorghe
Cantili, fost
ministru al
Cultelor și

Instrucțiunii Publice ori Nicolae Basilescu, deputat și industriaș, ultimii doi membri ai comisiei având legături cu Prahova și Ploieștiul. Teza sa de licență aflată azi sub forma unei broșuri în Biblioteca Academiei Române se intitula *Individul și Statul*, cu subtitlul „schită sociologică”, iar pe prima pagină lucrarea avea o dedicație interesantă asupra căreia vom reveni: „Memoriei străbunului meu, Hrysant Nottara, duce de Constantinopol, Patriarch al Ierusalimului, Archimandrit al Sfântului Mormânt, Mort la Veneția în 1732, pentru Patrie și neam”. Și tot o conexiune rezultată din documentare ne-a indicat și de ce în formarea sa profesională un rol important l-a jucat tot un ploieștean – Take Ionescu, al cărui părinte – Gheorghe (Ghiță) Ioan avea în proprietate 100 de hectare la Ariceștii Rahtivani. Take Ionescu, ajuns în aprilie 1899 ministru în guvernul Nababului – Gh. Gr. Cantacuzino, este cel care îi oferă o bursă de studii la Paris, unde pleacă cel mai probabil la sfârșitul lui 1899. D. Karnabatt îl descrie pe tânărul Nottara la Paris ca pe un tip interesant, pitoresc: „un tânăr lung și subțire, într-o redingotă neagră, cu o bogată și fină lavalieră de mătase, purtând un joben cu bordurile late. Figura-i uscățivă, era încadrată într-o bărbuță castanie sfârșind în negru și bogate plete... Cu figura lui... Const. Nottara părea un Crist...”,

vorbea teatral, subliniind declamația cu gesturi largi și nervoase. Și el își avea genealogia lui ilustră, istorică. Găsind în cronică Byzanțului numele Nottara, pretindea, cu toată seriozitatea, cu toată convingerea că este coborâtul direct din această notabilă familie..." Același Karnabatt arată că tânărul acela care întruchipa portretul boemei pariziene era văr cu actorul Constantin Nottara, iar acesta din urmă nu împărtășea nicidecum teoria înrudirii cu patriarhul Constantinopolului... Constantin Nottara a lăsat amicilor de la Paris impresia că fiind un visător, în mod sigur va deveni un scriitor care va revoluționa literatura românească, iar pe această supoziție și-a clădit o oarecare notorietate și a creat un orizont de așteptare în cercurile literare ale epocii sale. „Pe atunci, scrie D. Karnabatt, romanele se numărau pe degete în literatura noastră: *Ciocoii vechi și Ciocoii Noi* al lui Filimon, *Elena și Manoil* al lui Bolintineanu, *Brazi și putregai* de N. Xenopol, *În fața vieții* al lui Duiliu Zamfirescu, roman acoperit cu sarcasme de prost gust de Gherea... Cum ar fi putut scrie el un roman – ne spuneam cu scepticism, – când scriitorii noștri cei mai reputați nu isbutiseră să ne dea un adevărat roman?" Curios este faptul că D. Karnabatt, în articolul din ziarul *Evenimentul Zilei* de la 3 august 1942, nu plasează întâlnirea de la Paris în timp și nici nu specifică faptul că deja Nottara publicase romanele sale: *De vânzare* (1897) și *Suflete obosite* (1898). Probabil ori a uitat, ori a omis pentru a face evocarea mai dramatică și mai interesantă pentru cititorii de atunci. Cele două romane nu au succes, chiar dacă le întâlnim în anunțurile de publicitate ale ziarelor de la sfârșitul veacului al XIX-lea: „Zilele acestea va apare romanul dlui Constantin I. A. Nottara *De vânzare*. Romanul, după cum am anunțat, e un studiu asupra vieții noastre sociale și interesează pe toată lumea". Câteva luni mai târziu, același ziar care publica anunțul, într-un articol intitulat „Sinecure”, îl ataca pe Grigore Tocilescu pentru faptul că oferise o serie de sinecure unor protejați ai săi. Printre aceștia se afla și „C. Nottara, autorul așa-zisului roman *De vânzare*.” Afirmările lui Ion C. Bacalbașa au avut o urmare directă: Nottara îl provoacă la duel dacă nu-și retrage afirmațiile. La 9 iulie 1897, martorii celor doi au întocmit un proces verbal, publicat în același ziar, în care au concluzionat că nu este cazul ca duelul să aibă loc...

Romanele scrise de Constantin I.A. Notarra nu-i aduc succesul scontat, mai mult, ele sunt deja o dezamăgire și pentru prieteni, iar Nottara a fost acuzat inclusiv de plagiat... Cert este că astăzi este un scriitor uitat, iar critica literară îl menționează fugitiv ca fiind un imitator al unor scriitori precum J.-K. Huysmans, Joséphin Péladan, Léon Bloy. Un verdict necruțător apare și în *Convorbiri literare* din martie-aprilie 1897. D. Evolceanu face o recenzie dură a romanului, însă la final mizează pe faptul că tinerețea lui Nottara este un atu pentru acesta, iar mai târziu poate ajunge un mare scriitor.... Revenit de la Paris, C. I. A. Nottara a continuat să se învârtă în cercurile scriitorilor, unde a rămas același personaj teatral cu o figură interesantă, iar acest fapt l-a făcut să devină și subiectul unei epigrame publicate în presa timpului: „Domnul C.A. Nottara, / Care pân acum purta / Un joben nalt de hârtie / Poartă-acuma pălărie”. Eroul nostru mai are o ultimă încercare literară, și aceea eșuată, în 1907, când îi apare volumul de nuvele *De dincolo de moarte*.

Undeva pe la 1902-1903, după ce s-a întors de la înaltele studii de drept și a căzut din Parnasul boemei din Montmartre în realitatea românească din „Belle Époque”, scriitorul celor două romane s-a întors la meseria pentru care se pregătise – aceea de magistrat. A fost întâi procuror de secție la Tribunalul Prahova, iar mai apoi îl găsim judecător la Ocolul II Urban al Judecătoriei Ploiești în 1913 și membru important în acest oraș al Partidului Conservator. Se stinge din viață undeva prin 1923, la București.

D. Karnabatt evocă în 1942 ultimii ani de viață ai lui Constantin I.A. Notarra și afirmă că omul acesta care trăise modest de-a lungul vieții sale, brusc moștenise 1,5 milioane lei. „Mi-l puteam închipui, scrie D. Karnabatt, pe Nottara în cele mai extravagante, imposibile situații, chiar urcându-se, cu coroana pe cap pe tronul imperial byzantin al strămoșilor, dar milionar niciodată. Și totuși așa era, dar acest niciodată a fost pentru el un fatidic never moore...” Viața a fost însă crudă, la scurt timp după ce devenise bogat, dar nu faimos, Constantin I.A. Nottara se stinge din viață la doar 51 de ani. Nici posteritatea nu este generoasă cu opera sa, fiind totuși consemnat de istoria literară printre cei care au încercat, fără succes, să marcheze o pagină în istoria începuturilor romanului românesc...

Toma Caragiu în *Actorul și sălbaticii*

Ion Bogdan LEFTER

Fără să uităm marile roluri de pe scenă și colosalul „supra-rol” personal al lui Toma Caragiu, modul în care ajunsese să se joace pe sine, să fie văzut de public drept el însuși indiferent de inșii pe care-i întruchipa, Caragiu-actorul-genial pe deasupra tuturor ipostazelor sale teatrale, cinematografice, radiofonice, televizuale și de orice fel, pînă și-n viață, în ieșirile sale pe stradă, în oraș, în Piața Universității, unde oamenii îl înconjurau și el se „autointerpreta” pentru ei, s-ar putea ca vîrfurile carierei să rămînă performanța sa din *Actorul și sălbaticii* (1975).

Poate că filmul lui Manole Marcus nu e chiar o „capodoperă”, căci epoca nu le-a permis regizorului și echipei să facă tot ce și-au dorit, ca-n democrație, ca-n vremurile și-n regimurile libere, nici n-au avut la dispoziție „infrastructura” optimă, tehnica și finanțările care să permită atingerea nivelelor de excelență internațională de pe-atunci. Din asemenea motive „poveriste”, poate și ca urmare a unei culturi cinematografice cu deficit cronic în materie de transfer sau de reconstrucție în cadru a firescului cotidian, filmele românești au avut dintotdeauna o oarecare stîngăcie, un anumit nefiresc al cadrelor, cu unele excepții semnate de Mircea Daneliuc și de alți cîțiva dintre regizorii generațiilor mai vechi, plus propunerile „neorealiste” ale „valului” ultimelor decenii. „Sună” adeseori fals, și la figurat, și la propriu, pare-se că din cauza coloanelor sonore precare tehnic.

Însă „poverismul” se poate converti în calitate! Trecerea timpului „învechește” oricum toate filmele, estompînd ceea ce a fost cîndva perceptibil drept stîngăcie, nefiresc, ieftinătate tehnică.

Și ar mai fi un argument în favoarea și spre salvarea *Actorului...*: încurajînd anti-nazismul, anti-fascismul, critica radicală a extremismelor de dreapta, regimurile comuniste au rulat și au promovat mesaje care puteau fi citite – de fapt – în cheie anti-totalitară universală, vizînd ambele categorii de dictaturi. Au fost acceptate înainte de 1989 nu puține cărți, spectacole sau filme declarat-antifasciste, dar în care echivalența celor două extreme era evidentă. Reconstituirile istorice erau în același timp verdict impotriva contemporaneității opresive, urcînd către semnificațiile unor parabole morale general-valabile. În cîteva cazuri, anti-

autoritarismul lor a fost atît de virulent, încît cenzura s-a activat și a blocat cărți, spectacole, filme. De cele mai multe ori supraveghetorii ideologici au preferat – totuși – să ignore mesajele care vizau nu numai trecutul, ci și prezentul, prefăcîndu-se că nu le sesizează. Dacă ar fi reacționat de fiecare dată, s-ar fi stîrnit prea numeroase scandaluri de interdicție, cu ecouri externe deranjante, și ar fi apărut mulți eroi, victime ale represiunii politice.

Așa încît: realizat sub comuniști, cu mijloacele modeste care puteau fi mobilizate în România perioadei, ideologic „favorabil” regimului prin mesajul anti-nazist, s-ar putea chiar să rămînă ca o capodoperă *Actorul și sălbaticii*, în care extraordinarul, genialul Caragiu și-a jucat „marele rol al vieții”...

Film de 2 ore și jumătate, cu subiect concentrat asupra unei perioade scurte, însă cu amplitudine de frescă.

Ficționalizare a unui caz real, după cum semnaleză transparent numele protagonistului, Costică Caratase, evocator al lui Constantin Tănase, format prin diminutivare și prin contragerea în „numele-valiză” rezultat din Caragiu și Tănase: „Actorul” din titlu, unde majuscula era obligatorie în poziția inițială, dar poate să fi fost asumată și ca marcă de excepționalitate a ambilor: modelul, popularul comedian Tănase, care dăduse glas opiniei publice din perioada interbelică, necruțător critic al hoțiilor politice, dar și interpretul său din film, comedianul Caragiu, și mai popular în vremuri cinematografice și televizuale, satiricul consonant cu contemporanii săi din acei ani '70. Și unul, și celălalt meritau majuscula „Actorului” generic.

Acțiunea – plasată la începutul războiului Al Doilea, după „Anschluss”.

Tănase fusese proprietarul și vedeta Companiei de revistă Cărbuș.

Caratase – al Teatrului Vox, cu același profil. Latinescul „vox” însemnînd „voce”. A opiniei publice, a poporului său, și-al lui Tănase, și-al lui Caragiu.

Scenariu de Titus Popovici (1930-1994), talentat prozator și scenarist abil și abundent. Romancier de succes în anii '50 prin *Străinul* (1955) și *Setea* (1958), cărți precece, publicate la 25 și 28 de ani, „solide” în sensul transilvănean al termenului, în tradiția Slavici-Rebreanu. Scenarist tot din tinerețe, co-autor la *Moara cu noroc* (1957), ecranizarea lui Victor Iliu după nuvela lui Slavici, apoi, singur, al „script”-ului

Pădurii spinzuraților (1965), filmul lui Liviu Ciulei după romanul lui Rebreanu, după ce colaborase și la debutul cinematografic al lui Ciulei, *Valurile Dunării* (1960). A scris scenariile a peste 30 de filme și un serial de televiziune, *Lumini și umbre*, cu 52 de episoade, din care au fost difuzate 33. Notabile – „peliculele” (realizate atunci chiar pe peliculă, „suport” abandonat ulterior, inutil de când cu dominația informaticii și a tehnologiilor digitale) *Atunci i-am condamnat pe toți la moarte* (1972, transpunere a nuvelei proprii *Moartea lui Ipu*, 1970), *Operațiunea Monstru* (1976), seria glumeață cu ardelenii migranți în America mijlocului de secol al XIX-lea, *Profetul, aurul și ardelenii* (1978), *Artista, dolarii și ardelenii* (1980) și *Pruncul, petrolul și ardelenii* (1981, pentru care a furnizat doar ideea scenariului). În rest – narațiuni cursive, personaje conturate, dialoguri alerte, în filme „stricate” de „colaboraționismul” propagandistic, Popovici fiind pînă în 1989 un autor „oficial” al regimului comunist. Condiții în care s-ar putea ca scenariul la *Actorul și sălbaticii*, „salvat” de conjuncturile mai-sus descrise, perfect acceptabil moralmente și azi, s-ar putea să se dovedească cel mai bun text al său. De publicat ca atare, așadar!

Ferm în opțiunile sale democratice, Caratase e indignat de ascensiunea nazismului în Europa și a legionarismului la noi. În consecință, reacționează cum știe mai bine: pregătește un spectacol de revistă în care să-i satirizeze pe „sălbaticii” extremiști.

Nu-i știm de la început proiectul, însă începem să-l bănuim pe măsură ce aflăm că pe dramaturgul lui de scenă, un vechi prieten evreu, legionarii îl amenință și-l agresează pe stradă, încearcă să-l intimideze și pe Caratase, încît Prefectura Poliției Capitalei trimite un comisar să-l protejeze – lucruri care fac să se acumuleze o atmosferă tot mai apăsătoare. Altfel, în teatru se repetă dansuri flamboaiante, cu fete în costumații sumare, pe muzici vesele, de estradă, se flirtează, se rîde, se chefuiește. În biroului directorial tronează pe perete un afiș cu înscris mare, cu majuscule, sub o marionetă cu trăsăturile lui Caragiu caricaturizate: *DE LEMN CARATASE* – titlu care-l reia pe cel al spectacolului din 1938 de la Cărbuș, *De lemn Tănase* (expresie intrată în limbajul popular).

Nebunia din teatru și pasiunile pentru frumusețile june nu-l destabilizează pe Caratase, care are acasă sprijin ferm: formează împreună cu Elvira, soție înțeleaptă, și Lucia, fiică la locul ei, deșteaptă și ascultătoare, un trio de familie stabil, bazat pe certitudinile iubirii și înțelegerii reciproce.

Însă evenimentele vor degenera. Degenerații acționează. Îl capturează pe Caratase și-l amenință cu moartea dacă nu renunță la spectacol,

închipuindu-și că, îngrozit, va abandona dacă-l înjunghie sub ochii lui pe prietenul-scenarist. Dar Actorul nu cedează în fața sălbaticilor și premiera are loc. Într-o ultimă tentativă de a bloca reprezentația, legionarii plasează în sală un ucigaș înarmat care să-l împuște din public. Comisarul descoperă complotul și-l va dejuca, lichidîndu-l el pe criminal. Cu o magnifică scenă finală, neapărat de analizat în detaliu.

Caragiu-Caratase – rol colosal, pe cea mai extinsă gamă imaginabilă, de la micul realism cotidian al micro-gesturilor și al micro-expresiilor faciale la desfășurarea „totală” din ficțiunea spectacolului de revistă și la interpretarea halucinației premergătoare morții, de la firescul banalității la tragism, de la sobrietate la exuberanța dezlănțuită, pe claviatura largă a tuturor nuanțelor intermediare, cu incredibile variații în registrul umorului, din care histrionul știe să cotească brusc în dramatism, ambiguizînd uneori cheile partiturii între aparență și trăirea autentică, între jocul actoricesc și vibrația intensă a artistului-intelectual în fața marilor teme ale umanității, care-l obligă la responsabilitate, la asumarea rectitudinii morale cu orice preț, inclusiv al propriei vieți.

Caratase în teatru: *factotum*, dirijor demiurgic al trupei, aspru, răstit, tunător la nevoie, alteori diplomat, încurajator, cald-părintesc, după cum e cazul în micul său *Vox* care e și el, tot parabolic, o imagine a diversității lumii și a tipologiei umane, de la artiștii aroganți la paznicul-pompier și la țăranul-soldat care-și urmărește logodnica, fetișcana talentată care va debuta în spectacolul mult-așteptat.

Caratase pipăindu-și în fața oglinzilor pungile de sub ochi.

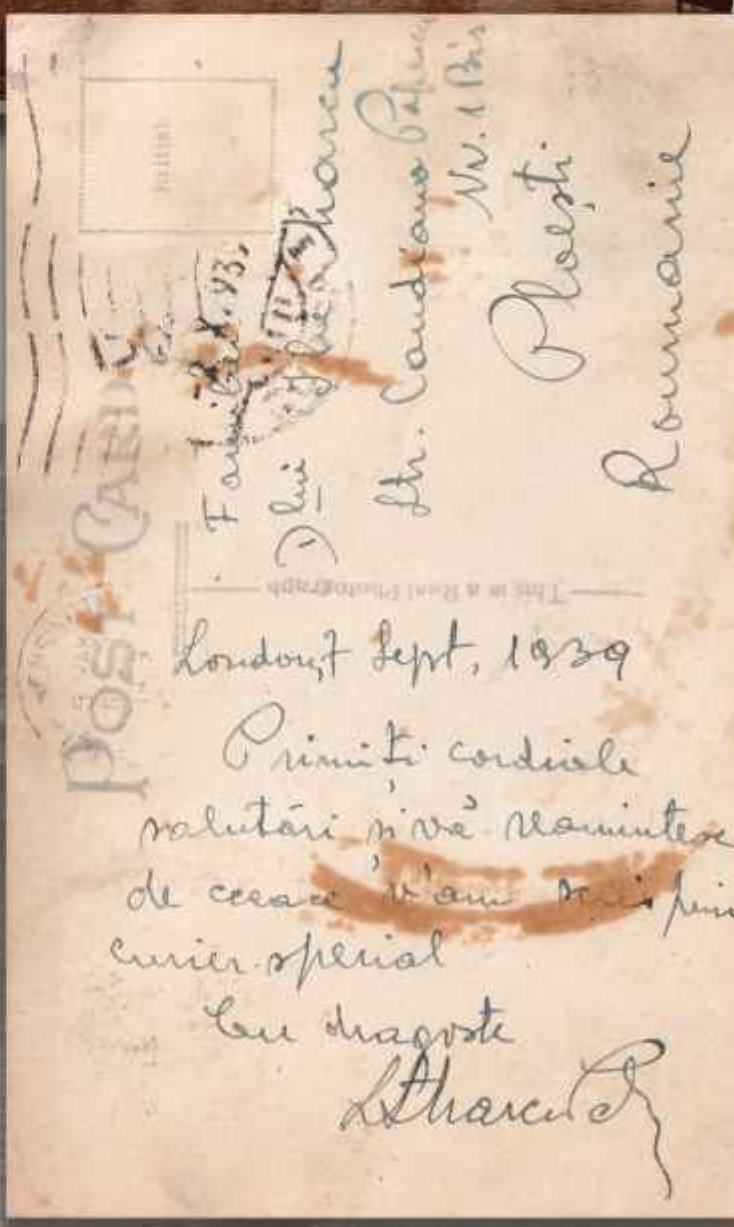
Tirada pe care, sechestrat, legat de un scaun, le-o servește calm-sfidător legionarilor: o pledoarie filozofică pentru rîs ca formă de rezistență istorică a românilor, cu invocarea și a lui Caragiale.

Și cîte altele, pînă la uluitoarea, entuziasmanta, cutremurătoarea îngemănare a lui Caratase-artistul genial cu Caragiu-artistul genial, protagoniști – amîndoi într-unul – ai filmului și ai spectacolului de revistă pe care-l joacă, înfierare burlesc-feroce a nebuniei dictatoriale și pledoarie înălțătoare pentru libertate, pentru omenescul din om...

(Despre celelalte personaje și despre interpretele și interpreții lor, precum și despre scena finală – data viitoare!)

ce scriau în septembrie 1939
ploieștenii care vizitau Londra

Family B. 183.
 Dr. Candiano Baker
 N. 183.
 Placeth.
 Rounanil

London, 7 Sept, 1939

Primiți cordiale
salutări și vezi Mamintex
de ceasuri v-am scris prin
curier special

Leu dragoste
L. Thar. R.

Lucian SABADOS-70

